

ISSN

0463-6309

sis mo tis

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1980

sausis
vasaris

T U R I N Y S

J. V.	Nepaprasta moteris — Motina Teresė	4
K. Grigaitytė	Eilėraščiai	10
P. Gaučys	Pasaulio moterys — kovoje už teises	11
A. Zabielskus	Naktį	14
L. Lee	Žiema	17
B. Vytytė	Stagarai ir menas (eil.)	18
A. Zubienė	Atsisveikinimas	19
● Knygos	I. Poželaitė-Davis — L. Šimkutės “Antrasis Ilgesys”	20
● Moterys pasaulyje		23
● Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	26
● Šeiminių kėpėlis	Veda L. Murauskienė	27
● Sveikata	A. Vaisiūnienė — Vegetarizmas ir jo kilmė	28
● Atsiųsta paminėti		30

I L I U S T R A C I J O S

J. Paukštienė	Motina	5
J. Paukštienė	Žmonija	6
J. Paukštienė	Gyvenimo džunglėse	9
E. Kriaučiūnaitė	Langas	10
A. Zubienė	Moteris	11
J. Paukštienė	Bulviakasis	13
A. Zubienė	Beržai	14
A. Zubienė	Peisažas	15
J. Paukštienė	Žiema	17
A. Zubienė	Peisažas	19
R. Arbas	Gėlės	25

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1980 m. Nr. 1 (133)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė

L E I D Ž I A K A N A D O S L I E T U V I Ų K A T A L I K I Ų M O T E R Ų D R A U G I J A

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės žiburių spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata — \$12.00.

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taisy savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1980. No. 1 (133)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1980

1 (133)

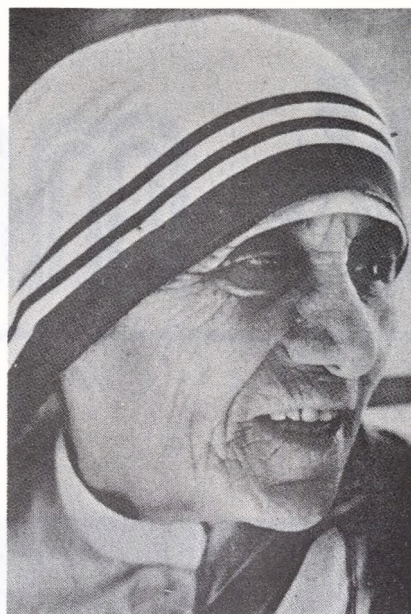
Apaštališkosios Delegatūros, Washington'e, D.C., priėmimas diplomatams ir jų šeimoms, 1979 m. spalio mėn. 6 d., Popiežius Jonas Paulius II-sis sveikinasi su p. O. Bačkine, viduryje prel. A. Bačkys.

MOTINA TERESĖ

IŠ KALKUTOS

J. V.

MOTINA TERESĖ

Viso pasaulio spauda pranešė, kad 1979 metų Nobelio taikos premija paskirta Motinai Teresei iš Kalkutos, vienuolei jugoslavei, 69 metų amžiaus, kuri jau 30 metų savo gyvenimą yra pašventusi patiems vargingiausiems Indijos gyventojams. Nobelio premija jai buvo paskirta kaip „pripažinimas ir įvertinimas jos darbo kenčiančiai žmonijai“. Motina Teresė pareiškė, kad gautąją premiją ji panaudosianti įkurti naujus raupsuoties ir apleistiesiems centrus.

Pirmą kartą Nobelio premija buvo suteikta eilinei moteriškei, nepriklausančiai jokioms tarptautinėms organizacijoms. Sakoma, kad taip buvo „premijuotas gėris ir šventumas“. Be Nobelio premijos Motina Teresė yra gavusi pop. Pauliaus VI paskirtą „Jono XXIII premiją“ 1971 m. „Pandit Nehru“ premiją, kurią suteikė Indijos valdžia 1972 m. drauge su „Loto Ordinu“. 1973 m. Motina Teresė gavo iš Anglijos Edinburgo kunigaikščio Filipo rankų „Templeton“ premiją. Tai premijai ji buvo išrinkta tarp 2000 kandidatų iš įvairių tautų ir konfesijų. Juri komisija — 10 įvairių konfesijų atstovų. 1975 m. Motina Teresė gavo FAO (Jungt. Tautų žemdirbystės ir maitinimo organizacija) „Albert Schweitzer“ premiją, kaip „dėkingumo ženklą už jos nenuilstamą pasiaukojimą viso pasaulio badaujantiems ir vargšams“.

Ši vienuolė, vadinama „Šventuoju Vincentu

Pauliečiu moteriškoje išvaizdoje“ yra žinoma visame pasaulyje. Du didieji pasaulinio garso žurnalai, New York „Times“ ir Paryžiaus „Paris Match“, įsidėjo jos atvaizdą viršeliuose. Apie jos gyvenimą ir veiklą yra parašyta daugybė knygų įvairiomis kalbomis. Betgi, nepaisant visos tos reklamos, šios kuklios sesers gyvenimas ir veikla nėra pilnai pažįstama. „Prieš ją, — pasakė Indira Gandhi, — mes esame tokie maži ir gėdimės patys savęs.“

Motina Teresė yra gimusi Skoplje, Jugoslavijoje, 1910 m. rugpiučio 27 d. krautuvinkų albanų šeimoje. Agnietė Gonxha (toks jos tikrasis vardas) turėjo likti paprasta šeimininke. Bet turėdama dar tik 12 metų, pajuto norą pašvęsti savo gyvenimą vargšams. „Aš ir mano broliai, — pasakoja Motina Teresė, — lankėme nekatalikišką mokyklą, tačiau turėjome puikius kunigus, kurie padėjo sekti pašaukimu, į kurį Dievas šaukė. Taigi tais metais supratau, kad mano pašaukimas — tarnauti vargšams“.

Pirmieji, kurie Agnietei papasakojo apie Indiją, buvo misijonieriai jėzuitai. Iš jų sužinojo, kad tame tolimame krašte darbuojasi „Loreto Abbey“ seserys, kurių centrinis namas yra Rathfarnhame, netoli Dublino, Airijoje. Mažos Agnietės galvoje įstrigo tų seserų vardas, ir turėdama 18 metų amžiaus pasiryžo įstoti į tą vienuoliją. Baigus dviejų metų noviciją, padarė vienuoliškus įžadus ir buvo

pasiūsta į Kalkutos St. Mary's High School, kur lankė mokytojams skirtą kursą ir gavo geografijos mokytojos vardą.

St. Mary's High School Motina Teresė mokytojavo 1929 - 1948 m. Mokytojos darbas jai patiko ir netrukus tapo tos mokyklos direktore. Mokykla buvo neturtingoje miesto dalyje, kur vien tik lūšnos, mažos dirbtuvėlės, susikaupusios prie geležinkelio pylimo. Netoli kalnai atmatų, suvežamų iš viso miesto. Bet mokykla — gražiausias pastatas visoje aplinkoje, kur ramybė ir švara išsiskiria toje skurdžioje vietoje.

Dievas mane šaukia

1946 metų rugsėjo 10 d. naktį Motina Teresė pašto traukiniu vyksta iš Kalkutos į Derjeelingą atlikti rekolekcijų. Toje kelionėje pasikeitė jos gyvenimo linkmė. Važiuodama pro Kalkutos priemiesčius, pamatė baisius vaizdus. Tūkstančiai gyvų būtybių gyvena nežmoniškose sąlygose. Tai skurdžiai, paralyzuoti, motinos, tiesiančios rankas išmaldos savo išbadėjusiems vaikams ant rankų. Motina Teresė ir anksčiau yra mačiusi panašius vaizdus, tačiau tik dabar ji susimąstė: „Ar aš galiu kuo nors jiems padėti? O jei taip, tai kaip padėti?“ Kliūtys atrodė tokios didelės, kad ji neišmanė kaip suderinti savo norą tarnauti vargšams su vienuoliniu gyvenimu, su mokytojos pareigomis, kurios jai taip patiko.

„Tą naktį, — pasakoja Motina Teresė, — pajutau viduje mano pašaukimą. Tai naujas pašaukimas. Jaučiau, kad turiu atsisakyti savo vienuolijos, kad galėčiau eiti į gatves ir tarnauti vargšams tarp vargšų. Su tokiomis mintimis atlikau rekolekcijas. Grįžus į Kalkutą nuėjau pas arkivyskupą Fernando Ferier ir jam išdėsciau savo norą išimtinai pasiaukoti vargšams“. „Ne, — atsakė arkivyskupas.“ Ir kitaip jis negalėjo atsisakyti. Vyskupas negali leisti vienuolei kurti naują vienuoliją vien tik tvirtinimu, kad Dievas to nori. O aš buvau tikra, kad tai ką jaučiau savyje, yra aiškus Dievo kvietimas, ir aš negaliu jo nepaklaustyti. Bet kantariai laukiau Bažnyčios sprendimo.

Po metų vėl arkivyskupui pakartojau savo prašymą. Šį kartą jis man atsakė: „Pirmiausia paprašyk leidimo iš savo centrinio namo“. Parašiau vyriausiai vadovei, kuri man atsakė: „Jei Viešpats tave šaukia, aš iš visos širdies aprobuoju. Atsimink, kad bet kokių atveju mes tave mylime. Jei vieną dieną norėsi grįžti pas mus, žinok, kad visuomet čia yra tau vieta“.

1948 m. vasario 2 d. parašiau popiežiui Pijui XII prašydama leidimo gyventi vienai už vienuolyno, vadovaujama vienintelio globėjo Dievo, tarp Kalkutos vargšų. Balandžio 12 d. gavau atsakymą. Man leido būti vienuole už vienuolyno sienų, tai

reiškia, kad turėjau gyventi pagal vienuoliškus įžadus, pagal vienuolijos regulas ir klausyti Kalkutos arkivyskupo“.

Motina Teresė dar laukė keturis mėnesius, nepasinaudodama gautuoju leidimu. Norėjo būti tikra savo sunkiu žingsniu, kurį rengėsi žengti. Paliko St. Mary's High School 1948 m. gruodžio 8 d., nusivilko vienuoliškus rūbus ir apsivilko baltu bovelniniu sari, susegtu ant peties kryželiu. Paskui nuvyko Patna, į „Medical Missionary Sisters“ išklausyti praktinės medicinos kurso. Grįžo į Kalkutą ir pradėjo savo apaštalavimą miesto „slums“ aplinkoje.

„Pirmąją dieną, — pasakoja Motina Teresė, — surinkau penkis vaikus vienos šeimos kieme, Kalkutos priemiestyje. Tai buvo mano pirmoji mokyklos salė. Pirmoji pamoka buvo apie fizinę higieną. Vaikai buvo purvini ir pradėjau juos prausti. Motinos indės stovėjo atokiai ir juokėsi. Po trijų dienų mano mokinių buvo jau 25, o prieš metų galą — jau 40. Dabar toje vietoje yra erdvi mokykla, su 500 mokinių“.

Pirmieji Motinos Teresės naujojo gyvenimo metai buvo labai sunkūs. Daug kentėjo dėl perėjimo iš patogaus vienuolyno gyvenimo į slums skurdą. Prisimindama tuos laikus, pasakoja: „Vieną

J. PAUKSTIENĖ

MOTINA

ŽMONIJA

dieną būtinai turėjau surasti kokią palapinę — pastogę apleistiesiems. Beieškodama vaikščiojau iki visiško nusilpimo. Tada supratau, kaip pailsta vargšai beieškodami maisto, vaistų ar pastogės.

Pirmomis dienomis atsitiko tai, ko niekad nepamiršau. Bevaikščiojant Kalkutos gatvėmis, mane sulaukė kunigas, prašydamas aukų gerai spaudai paremti. Išeidama iš savo palapinės turėjau 5 rupijas (Indijos pinigas). Keturias jau buvau išleidus vargšams. Kunigui atidaviau paskutinę. Vakare tas kunigas ateina ir atneša voką. Sako, kad jam įteikęs kažkoks nepažįstamas, kuris, išgirdęs apie mano projektus, norįs man padėti. Voke buvo 50 rupijų. Tuo momentu supratau, kad Dievas pradeda laiminti mano darbą, ir kad jis niekuomet manęs neapleis”.

Per vaikus Motina Teresė pamažu įsiveržė į pačias Kalkutos vargo padugnes. Tuo laiku mieste be pastogės buvo apie pusė milijono gyventojų. Kasdien sesuo ėjo iš lūšnos į lūšną stengdamasi padėti kiek gali. Žmonės, su kuriais gyveno nuo ryto iki vakaro, buvo neregiai, be kojų ar rankų, raupsuoti, sifilitikai su baisiais ligos sunaikintais veidais, būtybės, kurių nebuvo galima skirti kuriai lyčiai jie priklauso. Būriai nuogų vargšų, kurie nepastovėjo ant kojų ir vilkosi ant visų keturių, lyg sužeisti gyvuliai, šaukdami ir maldaudami bent

trupučio maisto. Motina Teresė pastebėjo, kad visi šitie dar nėra tie, kuriuos pirmiausia reikia gelbėti. Yra dar blogiau. Tai tie, kurie guli ant šaligatvių ir nežinia ar jie dar gyvi, o gal jau mirę.

“Pirmoji moteris, kurią radau tokioje būklėje, — pasakoja Motina Teresė, — buvo užpulta žiurkių ir skruzdžių. Ją nugabenau į ligoninę, bet iš karto man pasakė, kad jai jau negalima padėti. Pasiliko ligoninėje tik dėl to, kad aš pareiškiau, jog neišeisiu, kol ji nebus priimta. Radau senutę, išmestą į šiukšlyną. Ji dejavo, o kai pasilenkiau prie jos, verkdamą kartojo: “Ir tai padarė mano sūnus. Jis mane čia išmetė”.

“Nutariau eit į miesto valdybą ir prašyti vietos, kur galėčiau patalpinti tuos mirštančiuosius. Sveikatos ministerijos valdininkas nuvedė mane prie deivės Kali šventyklos ir parodė man “dormasahlah” — vietą, kur žmonės pailsėdavo po to, kaip buvo pagarbinę deivę. Tai buvo apleistas pastatas, ir paklausė ar aš jį imsiu. Buvau laiminga, kad turėsiu tą vietą ypač, kad tai yra indusų kulto ir pamaldumo centras”.

Užmuškite mane tuoj pat

Bonzos (indų dvasininkai), kurie rūpinosi deivės Kali garbinimu, nesutiko su tokiu sveikatos valdininko sprendimu. Jie sakė, kad tai, kam vieta

bus Motinos Teresės panaudota, yra šventos vietos išniekinimas. Pradėjo su įtarimu sekti vienuolės darbus. Vienas bonzų buvo įpareigotas ją sekti ir užmušti. Motina Teresė tai sužinojo ir brangindama labiau savo globojamųjų, negu savo gyvybę, nutarė susitikti su bonzų vyriausiuoju. „Jei norite, — sakė, — užmuškite mane tuoj pat, tačiau nedarykite nieko blogo mano vargšams mirštantiesiems“. Budistų dvasininkas susijaudino ir atsisakė bet kokio smurto. Gal ir dėl to, kad prieš kelias valandas buvo gavęs pranešimą iš to, kuris turėjo nužudyti Motiną Teresę. Pranešime rašoma: „Man pavedėte ją sekti, kaip išniekintoją deivės Kali šventyklos. Ją rūpestingai sekiau. Ji man atrodė, tartum pati veikianti deivė. Mano patarimas — jei jį norite priimti — nedaryti nieko blogo šiai moteriškei“.

„Nuo tada, — pasakoja Motina Teresė, — bonzos pasidarė mano draugai. Draugystė dar labiau sustiprėjo, kai vienas jų susirgo raupsais. Jokia ligoninė nenorėjo priimti, ir jis kreipėsi į mane. Buvo desperacijoje, keikė Dievą. Rūpinausi juo, kiek galėjau ir pamažu jo elgesys pasikeitė tiek, kad ramiau susitaikė su savo likimu ir skausmu. Prieš mirtį norėjo gauti kataliko kunigo palaiminimą. Po šio įvykio jau nebuvo sunkumų su bonzomis. Jie kai kada net man padėjo, pasidarė mano bendradarbiais“.

Motinos Teresės nepaprastos meilės pavyzdys stebino ne tik bonzas, bet ir visus kitus, kurie tik ją pažino. Atsirado žmonių, kurie pasisiūlė jai padėti. Tai buvo jaunimas, jaunuoliai ir mergaitės, daugiausia studentai. Pasilikdavo pas Motiną Teresę kelias dienas ir pranykdavo prislėgti dramos, kurią matė ir patyrė. „Supratau, — sako Motina Teresė, — kad ilgiau ištverti pradėtame darbe, nepakanka geros valios; reikia didesnės jėgos, kurią gali duoti tik religinis gyvenimas“.

Tada Teresė apmetė būsimos „Meilės misijonierių“ kongregacijos įstatus. Šiandien ta jos įkurta vienuolija turi 1500 seserų, kurios tarnauja vaikams, našlaičiams, raupsuotiesiems, mirštantiems — viso apie puseptinto milijono asmenų. Seserys be trijų vienuoliškųjų įžadų, daro dar ir ketvirtąjį: su meile ir veltui tarnauti visiems nelaimingiesiems. „Mano seserys, — rašė Teresė tuo laiku, turi tarnauti ne tik vargšams, bet vargšų vargšams — tiems, kurių visi vengia, nes jie purvini, pilni parazitų, apgulti vabzdžių; tiems, kurie negali elgetauti, nes yra nuogi; tiems, kurie nevalgo, nes jau neturi jėgų; tiems, kurie krinta gatvėse, nes žino, kad jau atėjo paskutinė valanda; tiems, kurie neverkia, nes jau neturi ašarų“.

Jokios dienotvarkės

Pirmoji Motinos Teresės mokinė buvo graži

POPIEŽIUS
JONAS PAULIUS II
KALBASI SU
LIETUVIŠKU
JAUNIMU

IV PLJK ATSTOVAI IŠ K.:
A. VALAVIČIUS, A. ŽYGAS,
O. VIRBICKAITĖ,
G. JUOZAPAVIČIŪTĖ

mergaitė bengaliė Shubashini Das, kitados turėjusi Motiną Teresę mokytoja St. Mary's High School. Pasirinko Agnietės vardą, nes toks buvo Teresės krikšto vardas. Tuoju kita jaunuolė pasekė Shubashini pavyzdžiui. „Dievas yra mums geras, — sako Motina Teresė. — Didėjo darbai, bet augo ir pašaukimai. Šventasis Tėvas 1950 m. patvirtino mūsų mažą bendruomenę, kaip diecezinių teisių vienuoliją. Po 15 metų vienuolija gavo popiežišką teises. Tai reiškia, kad mes esame priklausomos tiesiog Šventajam Tėvui. Tai buvo mažas stebuklas, nes bendrai visos vienuolijos, kad gautų tokias teises, turi laukti 30-40 metų”.

Motinos Teresės seserys greitai pasklido po įvairius Indijos centrus, o taip pat ir užsienyje. Šiandien jos turi namus Tanzanijoje, Australijoje, Anglijoje, Amerikoje, šiaurės Airijoje, Olandijoje, Peru, Etijopijoje, Yemene, o taip pat ir Italijoje. Benediktinai kamalduliai 1976 m. pavedė joms Romoje šv. Grigaliaus Celio kalvoje vienuolyną, kur Motina Teresė įrengė 50 vietų mirštantiesiems ir apleistiesiems, surenkamiems dažniausia prie centrinės geležinkelio stoties.

„Meilės misijonierių“ diena yra labai sunki. Keliasi ketvirtą valandą ryto ir nėra nustatytų valandų poilsiui, valgiui, maldai. Viskas yra ištisa malda, nes kiekvienas veiksmas yra visiškai pasiaukojimas nelaimingiesiems. „Mano patirtyje, — sako Motina Teresė, — didžiausia nelaimė, kuri gali išlikti žmogų, tai yra juo nesirūpinimas. Atrodome priemonių prieš raupsus ir raupsai pagydomi. Yra vaistų džiovininkams ir jie pagydomi. Yra vaistų įvairioms ligoms gydyti. Bet prieš nesirūpinimą, prieš žmonių indiferentiškumą vaistų nėra. Jeigu nėra rankų tarnauti, jei nėra mylinčių širdžių, ši liga yra neišgydoma.

Melbourno priemiestyje vieną dieną aplankiau visų apleistą ir pamirštą senelį. Mečiau žvilgsnį į jo kambarį — buvo baisu. Norėjau išvalyti, bet jis sako: „Teliėka taip, kaip yra”. Nieko jam neatšakiau ir kambarį išvaliau. Turėjo gražų žibintą, bet tas buvo apklotas dulkių sluogsniu jau daugelį metų. Paklausiau senelio: „Kodėl neuždegi žibinto?” „O kam? Pas mane niekas neateina ir man pačiam nereikia šviesos”. Dar paklausiau: „O jei ateitų sesuo tave aplankyti, ar uždegtum šviesą?” Atsakė: „Taip, jei jausiu pas mane žmogaus balsą, tada užžiebsiu ir žibintą”. Sekančią dieną man liepė pasakyti: „Pasakyk mano draugei, kad šviesa, kurią ji atnešė į mano gyvenimą, neužges niekuomet”.

Mirštantieji

„Pas mus yra tokia taisyklė, kad mergaitės, kurios nori įstoti į mūsų vienuoliją, turi tuojau patarnauti mirštantiesiems. Vieną dieną atvyko iš

Indijos mergaitė, kuri norėjo tapti „Meilės misijoniere”. Aš jai pasakiau: „Ar tu matei, su kokia meile ir dėmesiu kunigas Mišių metu paliečia Jėzų Ostijoje? Padaryk panašiai ir tu, kai nueisi dirbti į mirštančiųjų namus, nes tų vargšų sunaikintame kūne yra Jėzus”. Vakare grįžusi mergaitė man sako: „Motina, šiandien paliečiau Kristaus kūną tris valandas. Kada atvykau, atnešė žmogų, kuris buvo įkirtęs į išmatų kanalą ir ten išbuvo ilgesnį laiką. Buvo pilnas žaizdų, mėšlo ir parazitų. Aš jį apvaliau ir žinojau, kad liečiu Kristaus kūną”.

Vykdyti meilę tiems žmogiškiems laužam, kartais reikalinga nepaprasta drąsa. „Vieną dieną, — pasakoja viena Motinos Teresės vienuolių seserų, — turėjome nešti iš mirštančiųjų namų žmogų, kurio koja buvo gangrenos suėsta. Smarvė buvo tokia baidi, kad negalėjome pakelti. Jį benešant, prasi-dėjo kraujavimas ir gabalai kaulų ir mėsos krito ant žemės. Iš kojos liko tik skeleto dalis. Nuo medžio nusileido varna ir nusinešė to vargšelio kojos kaulą. Mano viduriai neatlaikė . . . vėmiau.

Kitą dieną atnešėme Motinai Teresei seną žmogų, rastą griovyje. Buvo tai kaulų guzulas, apdengtas plona sudrėkusia oda, bet jame dar žybčiojo gyvybės liepsnelė. Motina Teresė jį su meile ir atsidėjimu nuprausė, bet senelis, nepaisant visų pastangų, mirė. Prieš mirtį dar turėjo jėgos pašnibždėti: „Visą gyvenimą praleidau, kaip gyvulys, o dabar mirštu, kaip žmogus”.

„Vieną dieną, — pasakoja Motina Teresė, — kai kurie žmonės klausė, ką turi daryti, kad pagerintų gyvenimą. Jiems atsakiau: „Šypsokitės vieni kitiems, savo žmonai, savo vyrui, savo vaikams. Nesvarbu kas yra tas, kuriam šypsotės. Tas jums padės augti Viešpaties meilėje”. Vienas iš tų mažų klausia: „Ar tu ištekėjusi?” Atsakiau: „Taip, bet kai kada sunku Jam šypsotis”. Tai tiesa: kai kada ir Jėzus labai daug reikalauja, bet kaip tik tada yra gražu Jam nusišypsoti”.

Visuomet pasitikėjimas

Indijoje Motina Teresė yra tautinė didvyrė. Valdžia teikia jai visokias lengvatas, privilegijas. Visas pasaulis apie ją kalba. Atvyksta žurnalistai ir fotografai iš viso pasaulio, o ji visuomet kukli, paprasta. Toks jos būdas. Neturi pinigų banke. Visa, ką gauna, tuojau paskiria savo globojamiems. Niekad nesirūpina rytojumi, nes yra tikra, kad Apvaizda padės.

Londonė Motina Teresė su keliomis seserimis ieškojo namo. Viena ponia turėjo butą, kuris kaip tik tikėtų seserų reikalams. „Kaina — 6.500 svarų ir mokami tuojau”, — pasakė toji ponia. „Aš netikiu ir niekam nedarau jokios malonės”. Seserys ir vėl vaikščioja po miestą, skaito paskaitas, kalba

per radiją. Pradeda plaukti dovanos. Kada suvedė skaičių, rado kaip tik 6.500 svarų.

Viena sesuo telefonuoja iš Agros Motinai Teresei ir prašo 50.000 rupijų vaikų namams įsteigti. „Neįmanoma“, — atsako Motina Teresė. „Kur aš jums rasiu tokią sumą?“ Po kelių minučių vėl skamba telefonas. Kalba vieno laikraščio redaktorius ir praneša: „Filipinų valdžia paskyryrė jums „Magsaysay“ premiją“. „Koks jos dydis“, — teiraujasi Motina Teresė. „50.000 rupijų“, atsako. „Šiuo atveju, — sako Motina Teresė, — manau, kad Dievas nori, jog Agroje būtų įsteigti vaikų namai“.

Ir tiek stebuklų

Vieną popietį sesuo Novicija, kuri rūpinosi virtuve, sako Motinai Teresei, kad sandėlyje jau nėra nė grūdėlio ryžių. Teresė susirūpino, nes namuose nebuvo nė vienos rupijos, kad būtų galima nusipirkti. Pavakare ateina nepažįstama moteris ir atneša maišą. „Jaučiau, kad kažkas verčia mane atnešti jums“, — aiškina Motinai Teresei. O maiše ryžiai, kurių reikia seserų vakarienei.

Vieną dieną seserys liko be malkų virtuvėje. Motina Teresė pavedė vienai virėjų eiti į koplyčią ir Jėzui išdėstyti visą padėtį. Jai besimeldžiant, skamba skambutis ir vienas geradaris atneša glėbį malkų.

Kaškutoje baisiai lyja. Motina Teresė susirūpinusi. Ji kieme paliko 95 dėžes pieno miltelių ir dabar nuo lietaus jie suges. „Ką darai, Viešpatie“, — meldžiasi Teresė. „Argi nežinai, kad pienas lauke“. Bet Viešpats rodos negirdi. Lyja dar smarkiau. Motina Teresė paėmė kryžių ir pastatė tarp pieno miltelių dėžių. Bet ir tas nesulaikė lietaus. Kai po penkių dienų dangus nusigiedryjo, pieno miltelių dėžės plaukiojo vandenyje, tačiau pieno milteliai buvo visiškai sausi. Kažkas praplėšė vienos dėžės dangtį, bet į dėžę neįsiveržė nė lašas vandens.

Kas, klausydamas tokius stebuklus, stebisi, Motina Teresė sako: „Kai aš matau vargšą, jaučiu didelį norą jam padėti. Bet aš esu tik vargšė moteris. Daug didesnis yra Jėzaus noras padėti sunkiose valandose. Reikia tik akiai tikėti jo meile, kad matytume kasdien vykstančius jo stebuklus“.

J. PAUKSTIENĖ

GYVENIMO
DŽIUNGLESE

POEZIJAI

Tavimi raudu ir džiaugiuos,
Tavimi gyvenu.
O tu seki mane
Migloj praėjusių dienų.
Tiesiu į tolį ranką —
— Pačioj širdy tave randu,
Tokią didingą, šventą!
Bent kartą pasakyk,
Kodėl mane seki,
Ir kas tu išties esi?
... neišsakyti žodžiai
... neatbaigta mintis —
Dvasia gal ar šešėlis?
O gal tiktai,
Padangių tyras, tyras mėlis ...

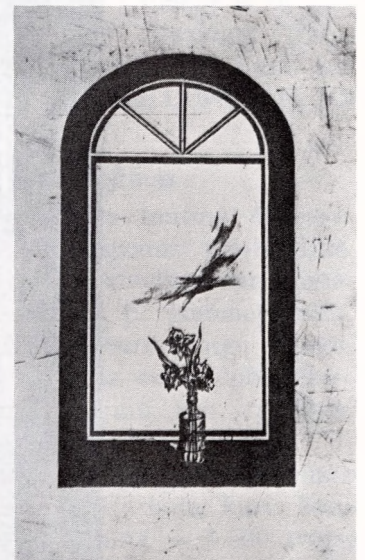
LAUKNEŠĖLIS

Jei ne tuo nueisit keliu,
raudosiu savo žemei.
Lauknešėlį paliksiu
Jums prie durų:
svėrės duoną,
ašarų druską,
vieversio giesmyną.

GIEDOK ŠIRDYJE

Senai aptilo žydėjimai tvindę —
balandį.
Šiandien tiktai neperregima žaluma.
Lietaus išpraustuos medžiuos
susislapstę rugpiūčio žvaigždės.
--- ištolo atskamba grūdo daina,
--- atšnara kukurūzai lauku.
Tau pempe ir vyturėli,
nėra ko čia veikti —
tad klykauk ir giedok širdyje —
ligi žiemos ... ligi žiemos.

Esi balta, kaip nuotaka
(ir kas to nežino?)
plunksnų gėlėm pasipuošus
šiauriniam lange.
Tu užgožei man laukus ir dangų
savo šaltu grožiu.
Kada tyli,
tyli kaip mirtis.
Prabildama sukeli pūgas.
Skrendi ledu,
kaip baltas žaibas
pilkuos padebesiuos.
Tu esi ta,
kurios niekad nelaikiu.

ELVYRA KRIAUCIŪNAITĖ

— ILGESYS

PASAULIO MOTERYS

KOVOJE UŽ TEISES

P. GAUČYS

Neseniai vienas ajatolos Chomeinio pagelbininkas Teherane barė jauną iranietę, amerikiečių televizijos tinklo tarnautoją, už tai, kad spaudos konferencijos metu ji atsisakė šaliku pridengti galvą. „Įsidėmėk, kad šis judėjimas nieko bendra neturi su moterų išlaisvinimu“, jis griežtai jai pasakė. Nuo tada Irano islaminės revoliucijos vadai nuogastaudami pamatė, kad jų pačių moterys purkštauja ir nenori sutikti su vyrų vadovaujamos revoliucijos joms skiriamu siauru vaidmeniu. Tūkstančiai moterų išėjo į gatves, vilkėdamos vakarietiškais rūbais, protestuoti prieš įsakymą nešioti tradicinį islamo moterų nuo galvos iki kulnų apdarą. Taip pat jos reikalavo lygaus su vyrais atlyginimo, didesnės įtakos vyriausybėje ir šacho laikais išleisto įstatymo moterų globos galiojimo patvirtinimą.

Iraniečių protesto judėjimas yra retas ir pažymėtinas moterų reikalavimų pavyzdys islaminėje visuomenėje. Nors Vakarų šalyse moterys stipriai parėmė iranietes moteris, pažymėtina, kad kitose islamiškose šalyse jos nesusilaukė tokios paramos. Tačiau, jeigu Vakarų moterys yra daugiau išsikovojusios teisių įvairiose srityse nei islamiškų kraštų moterys, pastaruoju metu duomenys rodo jas tebegyvenant vyrų valdomam pasaulyje.

Pastaraisiais metais moterų kova už lygias teises pasiekė didelę pažangą — nuostabią pažangą, palyginus su prieš kelis tūkstančius metų buvusia jų būkle. Tačiau moterys, nekantriai siekiančios vis didesnių atmainų, galvoja, kad toji pažanga vyksta daug lėčiau nei jos norėtų. Pagal Jungtinių Tautų paskelbtus duomenis nė vienoje valstybėje moterys negauna lygaus su vyrais atlyginimo. Nė vienoje valstybėje teisinė moterų padėtis nėra sulyginta su vyrų turima padėtimi.

Trečiame pasaulyje, kur dažnai stoka pakankamai maisto, J.T. duomenys rodo, kad mergaitės ir moterys gauna daug mažiau kalorijų nei berniukai ir vyrai. Ten, kur badaujama, moterys pra-

A. ZUBIENE

MOTERIS

deda badauti pirmiausia. Daugelyje valstybių moterys toli atsilikusios nuo vyrų ir švietimo srityje. Netgi ir pažangiausiose šalyse dirbančios moterys vis dar tebėra žemiausio atlyginimo ir mažiausios reikšmės darbuose. Visam pasaulyje yra įteisinta nelygi vyrų ir moterų padėtis. Moterys vaidina nežymų vaidmenį sprendimus darančiose valdžios pakopose. Mažai jų tėra valstybių parlamentuose. Jungtinių Tautų generalinėse asamblėjose mažiau kaip 10% atstovų yra moterys. Mažiau kaip 5% Jungtinėse Tautose nuolatinių atstovų yra moterys.

Tačiau, palyginę dabartinę moterų būklę su buvusia prieš nedaugelį metų, matome, kad iki 1893 m., kai Naujojoje Zelandijoje moterims buvo suteikta balsavimo teisė, niekur pasaulyje moterys neturėjo balsavimo teisių. Dar neseniai, nes tik 1945 m. tik 31 valstybė leido moterims balsuoti; nūdien ta teise moterys nadojasi 125 valstybėse. Nepriklausomoje Lietuvoje moterys ta teise naudojosi jau 1920 m. ir ją gavo be jokios kovos. Ligi šiai dienai 9 valstybės išjungia moteris iš politinės veiklos: Lixchtenšteinas, Bahreinas, Kuwaitas, Nigerija, Omanas, Kataras, Saudi Arabija, Jungtiniai arabų emiratai ir Šiaurės Yemenas.

Prieš 50 m. tik 43 egiptietės mergaitės galėjo lankyti gimnaziją. Dabar daugiau kaip pusė milijono. Prancūzijoje moterys tegalėjo kandidatuoti į valstybines tarnybas tik nuo 1945 m. Ir tik nuo 1963 m. ištekęsusi prancūzė galėjo atidaryti banke savo einamąją sąskaitą be savo vyro leidimo. Ligi

1938 m. prancūzės moterys negalėjo dirbti ar lankyti universitetą be savo vyrų leidimo.

Nūdien dauguma moterų judėjimo vadovių pripažįsta, kad didžiausių laimėjimų moterys pasiekė JAV-se ir Skandinavijoje. Su didžiausiais sunkumais jos susiduria Islamo pasaulyje ir kaikuriose Trečiojo pasaulio šalyse. Moterys, kovojančios už JAV konstitucijos moterų lygių teisių nuostatų papildymą, tikisi, kad šitas nuostatas prisidės prie moterų teisių praplėtimo visame pasaulyje. Anot jų, amerikietės moterys esą pačios laimingiausios žmogiškos būtybės, kokios kada gyveno ant žemės paviršiaus.

Moterims siekiant daugiau teisių, reikšmingą problemą sudaro tai, kad 40% — beveik pusė bilijono moterų — yra neraštingos. Moterų neraštingumo nuošimtis siekia 85% arabų valstybėse, 38% Afrikoje, 57% Azijoje ir 27% Pietų Amerikoje. Afganistane, Bengalijoje, Malawi, Naujuose Hebriduose ir Aukštutinėje Voltoje tik viena iš dešimties mergaičių lanko mokyklą. Šiaurės Yemene tik viena iš šimto. Tačiau daugelyje kraštų yra padaryta žymi pažanga moterų švietimo srityje. Netgi konservatyvioje Saudi Arabijoje nuo 1960 m. moterims patapo prieinamas aukštesnis išsilavinimas. Per pastaruosius 30 m. universitetuose besimokančių japonių studentų skaičius padvigubėjo, Nigerijoje patrigubėjo, Pakistane paketurbėjo ir Tailandėje penkeriopa padidėjo. Šeštam dešimtmetyje daugumoje Europos valstybių studentų skaičius padvigubėjo ar patrigubėjo ir tolydžio vis auga. Kaikuriose Amerikos šalyse universiteto studentų skaičius pakilo 7 ir net 16 kartų. Trečiojo pasaulio šalyse moterų studentų tėra tik ketvirtadalis ar trečdalis. Vis didesnės moterims šviestis teisės pripažinimas buvo žymiausias veiksnys gerinant jų būklę islaminėse šalyse. Faktas, kad šachas tūkstančius Irano moterų išsiuntė į JAV ir kitas Vakarų Europos šalis siekti aukštojo mokslo, didele dalimi sustiprino moterų protesto judėjimą šių dienų Teherane.

Daugelis pamaldžių musulmonų tvirtina, kad islamas iškėlė moteris. Jie dažnai cituoja pranašą Mahometą, sakantį: „Rojus yra po motinos kojom“. Bet Islamo pasaulis yra vyrų valdomas ir tvarkomas. Moteris jis laiko savo nuosavybe. Moterys yra pavaldžios tėvams ir broliams, gi ištekęsios savo vyrams. Labiau tradicijų prisilaikančiose šeimose moterys turi nešioti šyodus ir laisvai tegali kalbėti tik su kitom moterim ir giminėmis vyrais. Kaikuriose Trečiojo pasaulio šalyse moterys suvaidino svarbų vaidmenį kovoje prieš kolonizmą, tačiau joms laimėjus nepriklausomybę, jų teisės buvo dar labiau susiaurintos. Tokį pavyzdį matome Alžirijoje, kur moterys kovojo šalia vyrų fronte. Dabar

gi Alžirijos moterys beveik neatstovaujamos parlamente, partijoje ir vyriausybėje. Vis dar tebepraktikuojama daugpatystė. Ir dar nūdien musulmonas gali išsiskirti su žmona liudininkų akivaizdoje triskart pasakęs: „Aš išsiskiriu su tavim“.

Jeigu musulmonų tikėjimas pastoja kelią moterų teisėms, tai kaikurios feministų vadovės tvirtina panašiai esant ir Vakarų šalyse. Taip Karen De Crow, tautinės moterų organizacijos pirmininkė, sako: „Daugelis nelygiai traktuoja vyrus ir moteris. Tą matome pas katalikus, protestantus ir žydus. Bet Vakaruose moterys linksta maištauti prieš tų tikėjimų moterims skirtą vaidmenį, ką sunku padaryti islamo moterims“. Koryne Horbal, Jungt. Tautų moterų teisėms komisijos narė, pažymi, kad religinis jausmas Amerikoje kovoja prieš šeimos planavimo įstatymų pravedimą. Afrikoje padermių tradicijos ir moterų neraštingumas sudaro didžiausias kliūtis moterų teisėms įgyvendinti. Aplamai imant, afrikietės moterys negali būti žemių savininkėmis be savo vyrų ar giminių sutikimo. Jų santuokos dažnai sutvarkomos jų tėvų. Iš kaimų į miestus persikeliančios moterys dažnai neįstengia gauti darbo ir, norėdamos kaip nors pragyventi, turi tapti prostitutėmis. Daugelis afrikiečių moterų dirba tarnaitėmis septynias dienas per savaitę ir negauna jokių atostogų. Somalijoje, Sudane ir kitose Afrikos musulmonų šalyse plačiai praktikuojamas moterų apipjaustymas. Iš jaunų mergaičių lyties organo pašalinamas clitoris, tikint, kad tuo bus panaikintas lytinis potroškis ir kad jos bus santūrios patapusios moterimis. Daugumoje Azijos kraštų budistų paprotys reikalauja, kad vyrams valgant, moterys stovėtų. Jeigu jiems pavalgius kas lieka, moterys gali suvalgyti. Kaikuriose šalyse išgalėjęs prietaras neleidžia moterims valgyti viščiukų, kiaušinių ir gerti pieno, nes esą tai moterims nesveika. Dėl to moterys ir mergaitės dažnai pasilieka pusalkanės.

Komunistų valdomos šalys giriasi esą jos tiesiančios kelią moterų išlaisvinimui. Bet arčiau susipažinus su jomis, matome, kad tai yra tuščia pagyra. Komunistų šalyse moterys turi atdarą kelią į aukštąjį mokslą ir gali praktikuoti savo profesijas. Bet mažai kas iš jų savo profesijose pasiekia vadovaujančių pozicijų įmonėse ar politiniam gyvenime. Sovietų Sąjungoje ir kitose komunistinėse šalyse vyrai nėra pratę žmonoms padėti atlikti šeiminkystės ir namų apyvokos darbus. Todėl tų šalių moterų tarpe plačiai pasklidęs nusiskundimas dėl jų nešamos dvigubos naštos: dienos metu darbas įmonėse ar įstaigose, o grįžus namo laukia šeiminkystės pareiga. K. Horbal, JAV komisionierė Jungtinėse Tautose, sako, kad Sovietų delegatės atvirai skundžiasi dėl tos problemos, nors kartu su tuo tvirtina, kad jų šalyje moterims netaikoma jo-

kia diskriminacija. Priklausymas komunistų partijai yra raktas į aukštesnes pakopas, bet nedaug moterų tepriimama į komunistų partijos eiles. Nors S. Sąjungoje moterų yra 40% daugiau nei vyrų, tik 23% partijos narių yra moterys. Kinijoje komunistų partijoje yra truputį daugiau kaip 10%. Tik viena moteris buvo ministerė Sovietų vyriausybėje ir viena kraštą valdančiam Politbiure. Aukščiausioje Taryboje, jų parlamente, moterys sudaro 35%, išpūdingą skaičių, bet A.T. nereikšmingas organas.

Skandinavijos šalyse moterys padarė labai žymią pažangą, ypač politinėje srityje. Iš 20 Švedijos ministerių kabineto narių penkios yra moterys, įskaitant ir užsienių reikalų ministerę. Danijoje iš 19 ministerių kabineto narių trys yra moterys, o Norvegijoje 4 iš 16 narių. Ir visai priešingai, iš 18 Lotynų Amerikos valstybių tik 3 buvo moterų ministerių.

Nors Skandinavijoje vis daugiau moterų metasi į profesijas ir dirba anksčiau tik vyrams skiriamus darbus, jų išsilavinimo lygis yra žemesnis nei vyrų. Universitetinius laipsnius turinčių moterų Švedijoje yra 40%, Danijoje 25 ir 17% Norvegijoje. Bendras visų moterų nusiskundimas tiek pramoninėse šalyse, tiek besivystančiose — negalėjimas patekti į didžiausią prestižą turinčias pozicijas ir geriausiai apmokamus darbus. Daugelyje besivys-

tančių šalių moterų pagrindinis darbas yra žemės ūkyje. Kaikuriose Vakarų šalyse moterims labai sunku sulaužyti tokias darbų rūšis, kaip mokytojavimas, slaugymas, mažmeninė prekyba, plaukų šukavimas ir pan. Moterų dalyvavimas įvairiuose darbuose Lotynų Amerikoje siekia maždaug 20% ir yra vienas žemiausių visame pasaulyje. Daugumoje Lotynų Amerikos šalių mažai moterų galima rasti dirbančių aukštesnėse pareigose. Daug daugiau moterų dirba Prancūzijoje nei betkur kitur Vakarų Europoje. Daugiausia jų dirba žemose kategorijose ir gauna žemesnį už vyrus atlyginimą. Vakarų Vokietijoje ir Italijoje vyrauja labai dideli atlyginimų skirtumai tarp vyrų ir moterų, nors Europos Bendrosios Rinkos valstybių dalyvėms teoretiškai privaloma mokėti vienodą atlyginimą už tos pačios rūšies darbą.

Tailando atstovė Jungtinėse Tautose Malica Vajarathon netiki, kad ūkinė raida būtinai pasitarnauja moterims neišsiviečiusiose šalyse. Dabartiniu metu, ji sako, tos šalys tik apmoko moteris būti veiksmingesnėmis vergėmis įmonėse, užuot buvus namie. Jos netgi negauna vedėjų darbo, nekalbant apie patekimą į įmonės vadovybę. Krašto supramoninimas dažnai moterį pastato į blogesnę poziciją. Ji turi kovoti ne su vienu vyru savo gyvenime, kuris dominavo ją. Ji turi kovoti su visa pramonės šakos taryba ir taip pat su įmonės unijos vadovybe.

J. PAUKSTIENĖ

BULVIAKASIS

ANTANAS ZABIELSKAS

Uždarydama duris, ji išgirdo mušant laikrodį. Pritilo ir išiklausė, bet tuoj suprato, jog skaičiuoti nėra prasmės, vis vien nežinia, kiek kartų jis jau buvo skambtelėjęs. Padėjo lagaminus, įprastu judesiu abiem rankom pataisė plaukus ir akimirkai sustingo.

Tik dabar ji pajuto nuovargį. Tartum kažkas didelis ir sunkus negirdimai prislinktų iš užpakalio ir minkštais lipniais pirštais užspaustų akis. Moteris krestelėjo galvą, ir tas kažkas atitraukė pirštus. Bet ji jautė, kad neilgam.

Kambario durys pravėrė tyliai, negirgždėdamos — ji prisiminė, kad kažkurį vakarą Julius tepė vyrius. Į veidą dvelktelėjo jauki šiluma — Julius, kaip ir paprastai, buvo iškūrenęs krosnį. Jis miegojo. Gretimame kambaryje girdėjosi ramus alsavimas.

Ji neuždegė šviesos — buvo keistai malonu stovėti dideliame tamsiame kambaryje. Stovėti ir žiūrėti į paslaptinius šakų raizginius blyškiame lango stačiakampyje. Žiūrėti ir galvoti apie tai, kad lauke nuo šalčio spragsi tvoros ir baltais tuščiais skersgatviais skuba vieniši praeiviai, dangstydami rankomis ausis. O čia šilta ir tylu, ir gera, gera . . .

Moteris priėjo prie lango. Kalvos atšlaitę raižė šviesios juostos, išnyrančios iš pilkumos ir dingstančios pilkumoje. Ji ne iš karto suprato, jog tai — slidininkų vėžės.

Kadaise — jai atrodė, kad tai buvo labai seniai — ji pati mėgdavo klaidžioti tuščiomis apsnigtomis gatvėmis. Bet tik ne šiąnakt. Krūtine jausdama stiklo vėsą, moteris užsimerkė ir pirmąkart pajuto, kaip gera turėti štai tokį šiltą kambarį. Užsimerkusi ji matė jį ryto prieblandoje ir vakaro sutemoje, ir visi daiktai, iki šiol buvę tiesiog daiktais, dabar atrodė taip pat be galo šilti ir puikūs.

A. ZUBIENĖ

BERŽAI

Tiesiog keista, bet ji nepajėgė įsivaizduoti savo buto dieną. Nejaugi per visus tuos metus ji nė karto nebuvo čia dieną. Žinoma buvo — tik niekuomet gerai neišžiūrėdavo. Įbėgdavo, pasičiupdavo, ką reikia, ir vėl išbėgdavo. Paprasčiausiai nebuvo kada. Dienas užpildydavo amžinas judėjimas, minutės ir valandos sukdavosi nepaliaujamu mirgančiu verpetu. Tiesa, kartais tas verpetas sustodavo, kai ji, įsikniaubusi į atverstus puslapius, užmiršdavo viską pasaulyje arba kai stovėdavo už nuleistos užuolaidos, o salėje čia pritildami, čia garsėdami ošdavo plojimai. Tuomet verpetas nurimdavo, o paskui vėl imdavo suktis greityn ir greityn, ir jame nebelikdavo vietos nei šiam kambariui, nei žmogui, kurio ramų alsavimą ji dabar girdėjo.

O juk kažkada jam priklausydavo ir pusvalandžiai, ir valandos, ir ištisos naktys . . . Kodėl visa tai baigėsi? Tikriausiai, pernelyg jau skirtingos buvo jų dienos: jos — repeticijų salėse, koncertuose, peržiūrose, kavinėse ir jo — ilguose tyliuose koridoriuose, baltose palatose, kur niekas netrikdo didžiosios draugės — Ramybės, nebyliai palinkusios prie kiekvieno ligonio lovos. Neilgos bendro vakaro minutės neįstengdavo užglaistyti plyšio, kuris platėjo su kiekviena diena. Ji nė nebandė brautis į vyro pasaulį, jis jai buvo svetimas, nepažįstamas ir net truputį baugus . . . Juliui gi toli gražu neužteko laisvalaikio, kad galėtų būti žmonai jei ne patarėju, tai bent įdomiu draugu.

Bet vis dėlto tie metai buvo pragyventi kartu. Šianakt moteris pajuto, jog tai ir yra svarbiausia. Pajuto atbundant tą žodžiais nenusakomą be galo švelnų jausmą, kurį ji pirmąkart patyrė, susipažindama su Julium.

Jai buvo gera, labai gera. Už lango brido maža katė, čia dingdama, čia vėl pasirodydama tarp pusnių. Būtų galima nubėgti žemyn, atsinešti ją ir sušildyti šilumoje, kurios tiek daug šiame dideliame kambaryje. Bet katė tikriausiai neprisileistų nepažįstamo . . . O ir tas kažkas, didelis ir sunkus, vėl prisėlino, ir moteris vėl pajuto jo minkštus, lyg vata, bet kartu lipnius pirštus.

Laikas miegoti.

Norėjosi užmigti čia, ant sofos, iki paskutinės akimirkos matant tuos paslaptinius raizginius lange.

Trūko tik pagalvės ir antklodės.

Moteris nusispyrė batelius ir, susvyravusi ant pirštų galų, perėjo kambarį. Miegamojo durys buvo vos praviros, Juliaus galvūgaly degė mažytė lemputė.

Jis gulėjo atmetęs vieną ranką, pusiau įsikniaubęs į pagalvę. Matyt, buvo nuvargęs daugiau negu paprastai, nes net nepajuto, kaip ji įėjo. Šiaip Julius miegodavo budriai, jai besirengiant, visuomet pakeldavo galvą. O dabar jis net nesujudėjo.

Moteris tyliai žiūrėjo į miegantį vyriškį. Kažkur gilumoje ji jautė keistą maudulį — tokį, kokį sukelia nedidelė, bet negyjanti žaizda. Gal būt, tokį, kokį visą laiką jautė jis, kantriai laukdamas jos švelnumo ir šilumos. Ak, viską galima atitaisyti, ir ji būtinai padarys taip, kad Juliaus žaizdos neliktų nė pėdsako. Bet ką daryti su savąja, kurią pradėjo skaudėti tik dabar.

Ant kėdės, gelsvame šviesos skrituly, gulėjo

Juliaus marškiniai. Kurį laiką moteris matė juos kaip kažką esantį akiratyje, nesusiedama su kokiomis nors konkrečiomis sąvokomis. Ir tik vėliau, kai akimirksniui atslūgo užplūdusios ją mintys, ji pajuto karštį skruostuose.

Kada tai buvo? Vakar, ar prieš kelias dienas? Julius sėdėjo už stalo, rašė, ir pro iširusios siūlės plyšį tuose marškiniuose balavo nuogas petys. Ji atkreipė dėmesį tik todėl, kad švarą ir tvarką laikė neatskiriama grožio dalimi. Atkreipė — ir čia pat užmiršo. Kaip ji galėjo užmiršti? Reikia užadyti — šiandien, nieko nelaukiant, tuoj pat. Vos atsibudęs Julius turi suprasti tai, ką pasakyti žodžiais būtų sudėtinga ir painu.

Adatą ji rado negretai, siūlus — taip pat. Jie buvo pačiame spintos dugne, užversti kojineis, senais megztiniais, po brezentine kuprine. Moteris stengėsi nešlamėti, kad Julius neatsibustų. Atsargiai pakėlė marškinius ir išsinešė juos į didįjį kambarį.

Atsitūpusi ant sofos, ji patogiai parietė kojas ir prisitraukė lempą. Krestelėjimu ištiesė marškinius ir paklojo sau ant kelių.

Plyšio nesimatė.

Moteris apvertė marškinius kita puse. Paskui išlygino juos ant delnų. Ir tik gerai išžiūrėjusi, pastebėjo plonytę rūpestingą siūlę nuo pažasties iki peties vidurio.

Ji pajuto — tartum kažkas nutrūko. Nebepataisomai, nesurišamai. Išsisklaidė ir dingo visos mintys. Kad jos sugrįžtų, reikia atplėšti žvilgsnį nuo tų mažyčių dailių, vos pastebimų dygsmų. O tai buvo sunku.

Staiga ji išgirdo laikrodžio tikslėjimą ir suprato, jog vėl gali galvoti. Užsimerkusi ir sukandusi dantis, nugalėdama įnirtingą kiekvienos nervų ląstelės, kiekvieno kraujo lašo priešinimąsi, ji prisiver-

tė viską apmąstyti. Nereikia jaudintis. Tai galėjo įvykti visai kitaip. Visai kitaip. Nereikia jaudintis.

Tačiau toks įtempimas jau buvo per sunkus. Moteris išlaikė jį tik kokią akimirką. Po to pasiduoda nesuvaldomam virpesiui, pradėjo įsisąmoninti tai, ką pajuto: faktus, baisius savo logiškumu ir nenuginčijamumu. Julius pats to nepadarė. Jis nesugebėtų. Julius niekuomet ir niekieno — net jos — nebūtų prašęs tai padaryti. Jis per drovus. Tai padaryta be jo žinios. Bet kur tuomet buvo marškiniai? Ir kur buvo jis pats? Kada tai įvyko?

Dar tyliau, negu atėjusi, moteris grįžo į miegamąjį. Kietai sučiaupusi lūpas, ji pasilenkė virš miegančiojo. Matėsi pusė veido, pusė kaklo, petys ir ranka. Jokių pėdsakų, jokių žymių. O kitoje pusėje?

Netikėtai ji pabūgo, kad Julius gali pramerkti akis. Ką tuomet sakyti? Ji nežinojo nė vieno žodžio.

Kaipgi atrodo toji? Tikriausiai, negraži. Julius niekuomet nesižavėjo gražiomis moterimis. Kodėl jis taip padarė? Juk čia gera ir jauku. Kur ji gyvena? Ak, nejaugi jis negalėjo palaukti bent iki ryt ryto? Tai yra, iki šiandien ryto . . . Įdomu, kas ji — neištekėjusi ar išsiskyrusi? Ak, Juliau, Juliau!

Pati nežinodama kaip, moteris vėl atsідūrė didžiajame kambaryje. Skaudžiai spausdama smilkinius, ji greitai vaikščiojo nuo sienos iki sienos, nematydama daiktų, bet instinktyviai išsilenkdama jų. Kodėl tai įvyko būtent šiąnakt?

Ji nejautė nepelnytos nuoskaudos ar pykčio. Jautė tik nuostolį — didelį, nesugrąžinamą, tarsi būtų pametus tik ką gautą ilgai lauktą dovaną. Kas ji, toji?

Jau geriau, kad ji būtų viena iš tų peroksidinių juodomis kojiniųėmis, kurių galima rasti kavinėse. Tokios — trumpalaikės . . . Bet ne, tokios neado dailiais mažyčiais dygsniais. Ji, tikriausiai, aukšta, apkūnė, ramiomis akimis ir sunkiais kaštoniniais plaukais. Gal būt, net su kasomis . . . Juliau, Juliau!

Moteris sukando pirštus. Vadinas, ji pavėlavo . . . Kodėl gi ji pastebėjo tik šiąnakt? Ak, dabar jau vis tiek . . .

Ne, ne vis tiek.

Dviem žingsniais ji pasiekė sofą. Kur ta siūlė? Skubiu, nervingu judesiu sugriebė marškinius. Perplėšti. Ne, taip bus negerai . . . Žirkutės rankinuke . . . Perkirpti, ištraukti siūlus, išardyti, kad ne liktų nė žymės to svetimo prisilietimo, kurį ji tiesiog fiziškai jautė. Kiekvieną sykį, perkerpant dygsnį, jai atrodė, kad nutrūksta viena iš nematomų gijų, jungiančių Juliją su ta, svetimąja. Kartkartėmis, iškreipdama lūpas, ji nupūsdavo nuo sijos lengvus baltus pūkelius.

Jau . . . Dabar plyšys buvo toks pats, kokį ji matė ant Juliaus peties vakar . . . Ar prieš keletą dienu. Reikia vėl užsiūti jį, užsiūti savo rankomis,

užsiūti taip, kad Julius nieko nepastebėtų. Nepastebėtų. Bet tuomet jis nieko ir nesupras . . . Ak, vis tiek, kas bus rytoj . . . Tik šiandien būtinai reikia tai padaryti.

Verdama siūlą, ji ilgai nepataikė į adatos skylutę. Virpėjo ne vien rankos; virpesys kilo iš kūno gilumos, ir moteris žinojo, kad nepajėgs jo nuslopinti. Neregės žvilgsniu žiūrėdama prieš save, ji atkakliai bedė adatą ir stipriai patempdavo siūlą.

Staiga ji krūptelėjo. Siūlė išėjo kreiva ir nedaili, jos nebuvo galima nė lyginti su ankstyvesniąja. Plyšio vietoje liko raukšlė; patys dygsniai ir atstumai tarp jų buvo nevienodi. Lėtu, pavargusiu judesiu moteris vėl paėmė žirkutes.

. . . Ji jau nebežinojo, kiek laiko taip sėdi. Nutirpo kojos, bet ji nepakeitė padėties. Siuvo ir ardė, vėl siuvo ir vėl ardė. Siūlas, adata ir nelygūs plyšio kraštai išsiskleisdavo, išblukdavo ir dingdavo iš akių. Tik kelis kartus sumirksėjus, moteriai pavykdavo viską grąžinti į pirmąjį kontūrus. Ji taip ir nepajuto, kada užmigo.

. . . Atsibudusi iš karto suprato, kad guli savo lovoje. Šalimais girdėjosi taip gerai pažįstamas alsavimas. Pagal tą alsavimą ji sugebėdavo atskirti, ar Julius miega, ar ne, ir dabar tikrai žinojo, jis jau prabudęs. Vos tai suvokusi, moteris dar stipriau suspaudė blakstienas. Žinodama, kad laiko nedaug, ji karštingiškai stengėsi išnaudoti likusias sekundes. Kas daryti? Ką sakyti?

Dabar viskas atrodė kitaip, negu naktį. Žinoma, Julius taip ir rado ją miegančią su nebaigtu siuviniu rankose. Rado, atsinešė čia ir paguldė. Vadinas, jis viską suprato. Ar tai gerai, ar negerai. Kas daryti?

Narpliodamasi minčių painiavoje, ji jautėsi vis labiau išsekusi ir bejėgė. A, tegu bus, kas būna . . . Ne, ne, reikia dar pagalvoti. Ir staiga, nelauktai pačiai sau, ji pravėrė akis.

Julius žiūrėjo tiesiai į ją ir šypsojosi. Moteris stvėrėsi už tos šypsenos, bergždžiai tikėdamasi rasti raktą į kankinantį ją klausimą. Bet nei būkštavimo, nei gėdos, nei atsiprašymo — net pajuokos toje šypsenoje nebuvo. Tai buvo paprasčiausia, kiek drovi rytmetinė šypsena. Ir tada ji pagalvojo, kad per visus tuos metus dar nespėjo kaip reikiant pažinti savo vyro.

— Vėlai grįžai? — paklausė jis.

— Vėlokai.

— Vakar buvo tavo motina, — kiek padelsęs pasakė jis. — Aš atsiprašiau, nesveikavau. Išgėriau tabletę ir atsiguliau. Ji žadėjo palaukti.

Pro langą sruveno melsvi snieguotų laukų atspindžiai. Visai netoli ant pagalvės gulėjo Juliaus ranka — sausa, stipri, su iššokusiomis gyslomis. Ji pasiekė tą ranką, patraukė į save ir prispaudė prie skruosto.

Ž I E M A

Staiga ateidavo žiema. Vieną rytą pabudęs, radai si jau visai kitame pasaulyje. Ir kaimas, slėnyje jau buvo visai ne tas pats kaimas, kurį pažinojau vakar. Jį reikėjo atrasti vėl iš naujo.

Nosis buvo keistai aptirpusi, taip kad beveik skaudėjo kvėpuoti. Šalna gėlėmis išmargino langus — ir žalsva, poliarinė šviesa pripildė namą. Lauke, už durų, pasaulis buvo smarkiai pasikeitęs. Įsisupęs į keistą, kietą tylą, jis tapo lyg ir nematomas. Girdėjosi tiktai negarsus barškėjimas; užimas medžių šakų ir elektrinių vielų zirzimas.

* * *

Atsikėlęs tokį rytą, virtuvę rasdavai paskendusią garuose nuo virimo. Vandens pompa lauke buvo vėl užšalusi, ir ji braškėjo taip, lyg viduje būtų buvusi pilna sudūžusių indų. Tokį rytą, mano sesers lauždavo ledo varveklis iš po stogo — ir taip mes virdavom sau arbatą.

“Baisu”, sakydavo Mama. “Tie vargšai, vargšai paukšteliai visai sušals.” Ir ji imdavo smarkiai mosikuoti rankomis bestovėdama virtuvėje.

Ji, Mama ir mano sesers, užsivilkdavo tokiomis atvejais viską ką tik turėjo. Paltus, šalikus, pirštines . . . ir visi mes drebėjom nuo šalčio. Nosys varvėjo, o vargšė mažoji Phyllis sėdėjo kėdėje, saugodama šalčio pažeistus pirštus, kaip saują bičių.

* * *

Išgirdau kažką atbildint, geležim apkaustytais batais sodo taku. Žvilgtėrėjęs pro langą pamačiau pienininką. Jis įėjo į vidų. Pienas jo kibire buvo visiškai sušalęs. Nebuvo kitos išeities, kaip tik kapoti jį į gabalus su plaktuku.

“Siaubinga lauke!” jis išsitarė mums. “Varnos neduoda avims ramybės. Gulbės visai sušalo ežere. Zylės krenta žemėn negyvos.” Mama vaišino jį arbata — ir jam begeriant arbatą, jo antakiai atšilo.

“Tie paukščiai!” Mama vėl atsiduso.

Jie striksėjo palangėje, reikalaudami duonos ir riebalų. Liepsnelės, juodieji strazdai, geniai ir kekštai. Niekada nebuvau matęs jų susibūrusių taip glaudžiai kartu, kaip kad dabar. Kai nusibodo mums juos lęsinti, mes įsivyniojome į savo ilgus vilnonius šalikus ir kreipėmės į Mamą:

“Ar galime bėgti dabar laukan?”

“Bėkit, bėkit, tik neperšalkit! Ir nepamirškite atnešti malkų.”

* * *

Pirmiausiai mes susiieškojom tuščias dėžutes nuo kakavos, ir išdūrę jose skylės, įkišom į jas porą smilkstančių medžiagos gabalų. Laikyti rankoje tokią dėžutę, buvo šilčiau, negu dėvėti pirštines.

J. PAUKSTIENĒ

ŽIEMA

Ir taip pavalgę karštus pusryčius ir apsiginklavę šiltomis dėžutėmis mes įžengėme į žiemos pasaulį.

O tai buvo stiklinis pasaulis, žerintis ir be jokio judesio. Medžiai stovėjo kaip apcukruoti. Nelankstus buvo šis žiemos pasaulis; užsirakinęs savyje ir tarytum užantspauduotas. Ir kai mes kvėpavome, mūsų šnerves dūrė adatos, taip kad turėjome čiaudyti.

* * *

Kurį laiką, šiaip sau pastovyniavome kieme; ir pačiulpę vieną kitą varveklį — ir išpyrę į vandens statinę, (taip kad išgavus iš jos tą duslų užšalusio vandens garsą) — ir nupūtę savo kvapu šalnos lopelį nuo lango: išbėgome į kelią. Šuo prabėgo pro mus kaip vaiduoklis; iškvėpdamas aplink save garų aureolę. Žemoj, silpnoj saulės šviesoje — tolimesnieji laukai atrodė kaip suglamžyti austrių kiaukutai. — Bažnyčios laikrodįs daugiau nebeėjo, ir vėtrungė stovėjo išalusi. Taip kad viskas iš karto: ir laikas ir vėjai buvo nutildyti. Ir, turiau prisipažinti — visa tai mus domino ir jaudino. Šitas nežinomos rankos išikišimas į mūsų pasaulį; šitas žiemos ištariamas “NE” mūsų įprastai rutinai ir įstatymams buvo šiurpus ir bauginantis ir kartu visų mūsų laukiamas.

“Žinot ką?” staiga vienas iš vaikų sušuko.

“Ką?”

“Ukininko Jones prūdas jau atlaiko . . . Aš ten praleidau visą rytą čiuoždamas. Tai va ką!”

* * *

Užšalęs prūdas žiemos pavakarį, mums buvo tikras džiaugsmo šaltinis. Laikas bėgo nepastebimai, kai mes čiuožėme ir bėginėjome ant jo iki visiško pavargimo. Čiuožėme net iki suprakaitavimo. Nendrės ir ‘arklių uodegos’ prūdo pakraščiuose įgavo stiprų kvapą. Pasilenkus, labai, labai toli matėsi per tą storą ledo stiklą. Maži, žali oro burbuliukai matėsi tenai, kaip giliai išalusios, šaltos žalios žvaigždės. Ten buvo taip pat, tame lede — grėsmingi, nelygūs ir kampuoti įskilimai . . . Ištiesi kaspilai sušalusių vandens lelijų; ir paskandinti meldai, kaip raketos. O nukarusių karklų šakos, apkaustytos ledu, žydėjo kaip alyvos besileidžiančioj saulėj.

Ir tiktai kai mėnuo pakilo virš juodų medžių, mes žinojome, jog užsižaidėme per ilgai.

Juk buvome prižadėję Mamai atnešti malkų. Tai buvo mūsų pareiga žiemos metu, kiekvieną dieną pristatyti jai malkas į virtuvę.

Greitai prisirinkome glėbį šakų miškelyje. Jas buvo lengva atrasti, nes ant jų švietė nauja žiemos nakties šalna. Kai plėšėme šakas nuo žemės, apkičiusias smėliu ir lapais, mūsų rankos pradėjo degti nuo šalčio. Miškas buvo tylus ir baltas. Smarkiai šalo ir kvėpėjo vilkais.

* * *

Kai peržengėme namų slenkstį, namiškiei apiplė mums klausimais. “Oh dear! Kur buvot taip ilgai? Eikit kuo greičiau prie ugnies pasišildyti, jūs atrodote pusgyviai!” Užtruko, kol rankos atšilo. Kol kraujas sugrįžo į jas, buvo skausmingiau negu danties gėlimas. Aš sedėjau ten prie židinio verkšlendamas, kol skausmo banga praėjo. Tada Mama

įpylė mums karštos arbatos į didelius puodukus — ir valgėme karštą apkepintą duoną su taukais. Ir tik vėliau, mums pavalgius seserys grįžo namo.

“Baisu miestelyje, Mama. Aš du kart kritau gatvėje ir visai sudraskiau savo kojines . . . Arklys paslydo ir išdaužė krautuvės langą; ir senasis ponas Fowler negalėdamas nultipti nuo kalno — atsėdo ant minkštos vietos ir nušliaužė žemyn. Ir dabar baisiai šala. Rytoj, nei viena iš mūsų negalėsime pajudėti iš namų.”

Ir taip mano seserys sėdėjo ten dar ilgą laiką, prie virtuvės stalo; valgydamos vakarienę ir besišnekučiuodamos apie tai kas atsitiko tą dieną — savo dainuojančiais ir kartu katastrofą išpranašaujančiais balsais. O mes berniukai buvome patenkinti savo žinojime, jog žiema atėjo. Ir tikrai atėjo! Žiema, mūsų naujas užsiėmimas.

(*Iš knygos, “CIDER WITH ROSIE”, parašė anglų rašytojas LAURIE LEE. Sulietuvino D. Sadūnaitė.)

BIRUTĖ VYTIENĖ

STAGARAI IR MENAS

*Pakelėj sėklas išbarstę,
stypso žolių stagarai.
Vieni tiesūs, kiti riesti —
išsilankstę įvairiai.*

*Vėjas pusto lengvą sniegą,
neša per laukus,
apie stagarus supylęs
baltus pusnynus . . .*

*Kažkas ėjo, pastebėjo,
surinko visus.
Šaipės pusnys, juokės vėjas,
kas dabar gi bus?*

*Aukštoj vazoj sukaišyti,
nudažyti įvairiai,
lyg stebūklas nematytas
šviečia laukų stagarai.*

*Visi stebis: “koks tai menas,
žaismas linių kreivų!”
Stagarai — seniai numirę
jiems jau niekas nesvarbu.*

Gražinos viešnagė Vilniuje ėjo prie pabaigos. Laikas ritosi kulversčiom, ir štai prisiartinio paskutinė valanda. Motina paėmė Gražiną už parankės ir pasiūlė eiti į parkelį, skiriantį Gintaro viešbutį nuo geležinkelio stoties. Parkelyje jos susirado nuošalią vietelę, ir motina kalbėjo Gražinai: "Mie-la dukrele, tu nedrebėk, nebijok nieko, manęs neguosk ir nieko nebeprizadėk. Aš ruošiuos į Paskutinę Kelionę, ir žinau, kad antrą amžėlį niekas neleis gyventi. Mirtis užgrydys vienatvę ir ilgesį. Toli aš jau nebenuesiu, reikia ruoštis, o tam turėjau daug metų ir daug laiko. Esu be galo laiminga, kad tu atvažiavai. Tos kelios dienos su tavim bus šviesiausios mano gyvenime."

Motina atsistojo nuo suolo, pa-bučiaavo Gražiną, įspaudė į ranką gintaro gabalėlį, ir tvirtu žingsniu tolo nuo mylimos dukters. Gražina pašoko, deginantis krūtinėj skausmas užspaudė žadą ir ji bejėgiškai spaudė rankoj gintara. Nesulaikomos plūdo ašaros, bet motinos jau nebesimatė. Ją užgūlė sunkus nerimas. Motinos žodžiai tebeskambėjo ausyse. Pusiau apsvaigusi ji slinko link viešbučio, kur vyrai jau rinko lagaminus ir krovė į autobusą. Gražina nejučiomis stumdėsi su ekskursantais, iš autobuso į lėktuvą, kuris ilgai nelaukiant atplėšė ją nuo gimtojo krašto, nuo brangios žemės, nuo to mažo lopelio pasaulio platybėje. Jausmas sunkus, lėktuvas skuba, atstumas tarp jos ir motinos didėja ir tuoj bus toks neišmatuojamai didelis, tiek daug mylių, gal daugiau negu danguje žvaigždžių. O dangus tamsėjo, taip kaip tamsėjo Gražinos mintys. Dabar jai visko gaila. Ji nesugebėjo tinkamai su motina atsisveikinti. Liko kas tai nebaigta, neišklaudyta, neišsakyta, neišvaikščiota, neišnešiota. Didelė nelaimė, kad po tiek metų taip trumpai leista pabūvoti su motina. Vietoj malonumo vien susierzinimas, skubėjimas, nuovargis ir begaliniai skausmingas išsiskyrimas. Suardytas gyvenimas, be šviesesnės ateities. Gražinai rūpėjo ką dabar jaučia motina ten toli toli likusi. Kokia ji stipri. Ji su ja negali susilyginti.

Motina savo neišsakoma meile nugąlėjo viską, palengvino išsiskyrimą, kurio Gražina už vis labiau baiminosi.

Su kelione į Vilnių Gražinos atostogos dar nesibaigė. Ji pasitraukė nuo ekskursijos ir pasuko sau tinkamais keliais. Sėdo iš lėktuvo į lėktuvą ir reikėjo daug stiprios valios, kad jstų gražių miestų, šalių bei gamtos grožį. Dabar ji daugiau jautė sunkų savo likimą, pasmerkusį ją išklysti į platų pasaulį, iškilti lėktuvais į dangaus mėlynę, kuri dabar Gražinai neatnešė ramybės. Neišpasakytas ilgesys vargino ją ir jai buvo be galo liūdna. Kur ji nueis, kam išsakys savo nedalią? Delne spaudė nedidelį gintaro gabalėlį, kuris liudijo, kad jai niekad nebebus lemta susitikti su motina.

Lėktuvas nestovėjo vietoj ir begaliniu greičiu artinosi prie Meksikos miesto. Čia mirguliavo saulei ir mėnuliui skirtos piramidės su tūkstančiais pakopų. Švitėjo bibliotekos pastatas į mozaiką pavirtęs. Universiteto platybės su daugybe pastatų. Įmantrus olimpiados stadionas, miesto ro-

tušė, katedra, bažnyčios su suskilusiais nuo žemės drebėjimo pamatais. Viskas begaliniu grožiu sumirguliavo Gražinos akyse, bet tas grožis neįstengė nuraminti nuvargusios sielos. Didelio ilgesio vedama ji pasuko Guadalupe bazilikos link. Gražina žinojo, kad bazilika pastatyta 1709 m., kad ji yra viena iš gražiausių Amerikos kontinente. Smiltainio ir raudonos vulkaninės uolos fasadą puošia šventųjų statulos ir reljefai, vaizduojantys penkis Mergelės Marijos 1531 metais apsiareiškimus.

Bazilikos aikštėje buvo daug maldininkų. Skausmingais veidais parpuolę ant kelių jauni, seni, vyrai, moterys net vaikai keliais ėjo akmeniniu aikštės grindiniu, kurs negailestingai atvėrė vargdenių keliuose žaizdas. Skurdas ir žmonių teisių paniekinimas rinko maldininkus prie šios stebuklingos šventovės. Gražina nemokėjo suklypti aikštėje. Ją traukė į baziliką galingi vargonai. Savo melodija jie garsėjo ir tilo, lydedami maldininkų maldas. Sušlamėjo iškilingos vėliavų, gėlių ir rožančių eisenos ir pripildė baziliką. Gražina artinosi prie Stebuklingosios Marijos paveikslo altoriuje, virš kurio šandeliro apšviesta žibėjo auksinė karūna. Karūna nusagstyta skaidriais brangakmeniais, kuriuos Meksikos miesto ponios pado-vanojo. Gražina suklupo prieš altorių ir tyliai prabilo: "Marija, tavo karūnoje nėra gintaro. Priimk šį menką akmenėlį, tą mano tautos nekalta ašarą."

A. ZUBIENĖ

PEISAŽAS

L. ŠIMKUTĖS "ANTRASIS ILGESYS"

I. I. POŽELAITE-DAVIS

Lyrinė poezija yra glaudžiai susieta su moteriškumo principu. Tokia yra kai kurių literatūros kritikų nuomonė. Jie teigia, kad moteriškumui yra svetima heroika, dramatika, metafizika. Lyrinė poezija yra viena iš tinkamiausių literatūros rūšių, kuri subtiliai, švelniai ir intymiai perduoda moters poetės išgyvenimų pasaulį — jos dvasios turtus. Metaforiškai pavaizduoti kūrėjos jausmai ir jų dvasinė metamorfozė įgyja daugiaprasmiškumo, kai jie pakyla į estetinę sferą.

Šitie asmeniniai, subjektyvūs, vidiniai išgyvenimai ir mintys pereina į skatytųjų nuosavybę, kai eilėraščių rinkinys "išvysta" pasaulį. Tarsi vaikas, atplėštas nuo motinos, eilėraštis yra skaitomas, diskutuojamas ir kritikuojamas. Vieni juo gėrėsi, atrasdami jame savo vaizdų, jausmų ir minčių atspindį. Kiti jį peikia, nes jų poreikiai ir lūkesčiai yra kitoniški. Kūrėjo saviraiška ir samprata jiems yra svetima. O dar kiti negali atsitraukti nuo įprasto, praminto tako, kuriame eilėraštis turi savo vietą, jei jis rimuoja patriotiškų sentimentus ir romantiškus jausmus gerai pažįstamais palyginimais. Kūrėjų, kurie seka romantiško sentimentalizmo keliu, yra nemažai ne tik išeivijoje, bet ir Lietuvoje. Pavyzdžiui, Laimos Bloznelytės eilėraštis "Lietuvai". Ne visi literatūros mėgėjai ir kritikai sutiktų, kad sentimentalizmas yra būtinai bloga ypatybė. Šio priekaišto negalima taikyti Šimkutei. Jos pirmas poezijos rinkinys "Antrasis Ilgesys" neturi perdėto sentimentalizmo. Poetė nenukrypsta į estetizmą ar į futurizmą. Jai turbūt arčiausiai prie širdies yra impresionizmo kryptis — tai net ir liudija jos eilėraščių ciklo pavadinimas "Akimirkos". Simbolizmas poetei ir nesvetimas. Ji dažnai piešia vaizdus, suvoktus vidiniais jausmais, kai pavyzdžiui:

Užsitrenkia nesančios durys,
tirpsta minčių langai,
suskyla debesis

ir saulės spinduliai pavirsta
snaigėmis.

Iš ciklo "Akimirkos"

Poetės palyginimai, metaforos net ir hiperbolės yra novatoriškos, autentiškos, vaizdingos:

Paklydęs vėjas nebežino laiko
ir uždušęs slepiasi slėny.

Nekalta žolė
negailėstingai čiulpia žemės sultis.

"Nebūtis"

Debesys užtersia aplinką
ir smaigia dienas.

Iš ciklo "Akimirkos"

Lidija Šimkutė

Paskutinės eilutės hiperbolė efektyviai atkuria karštos dienos dujų prietęstą orą, kurį turime alsuoti. Norėdama pavaizduoti pavojų ir baime, poetė supina abstraktines ir konkretias sąvokas — laiką ir judesį, ir juos

taip apipavidalina, kad skaitytojas nepasilieka abejingas: jį paliečia baimės šiurpulys.

Pavojaus kaspilai dabina mano
plaukus

.....
Apdaužytos minutės
paklydo valandoje,
Svyruojančio medžio šakos
suplėšė dangų.

"Grėsmė"

Čia reikėtų paminėti ir kitus poetės kalbos ir stiliaus savitumus, kaip pavyzdžiui jos epitetus, kurie yra kieti, dramatiški ir drąsūs: "kaulėti debesis", "juodžemio grumstas", "tamsūs raktai", "retušuoti žodžiai". Norėtusi beveik pasakyti, kad jie yra daugiau vyriški. Tačiau netruksta jos poezijoje ir diametraliai priešingų palyginimų, kaip pavyzdžiui: "trapūs jausmai", "tirpsta minčių langai", "alsuoja medžių šėšėliai".

Kas liečia poetės pasirinktą tematiką, tai ji nėra būtinė, visuomeninė nė metafizinė. Jos kūryboje atsispindi žmogaus pojūčių ir minčių polifonija. Ji yra visoms tautoms bendra ir neturi ypatingų tautinių spalvų:

Gyvenimas — meilės — aistra — ilgesys — dvasios atšvaitės — kasdienybė — sielvartas — vienvietė — susitaikymas su realybe.

Ne tematika Šimkutė išsiskiria iš kitų poetų, bet intuityviai savitais, drąsiais kūrybos bruožais.

Paimkime kad ir gyvenimą. Moters gyvenimas yra priešprieša: jos siela veržiasi į erdves, o kūnas tartum prilipęs prie žemės:

Erdvė man nepasiekiamą,
Kol juodžemio grumstas rankoje.
"Juodžemis"

Tik žemė nepaleidžia mano rankos
Traukia į save.

"Žemė"

Moters pasaulis yra antitezinis jausmų pynė. Jame vyrauja deganti aistra:

Aš noriu, kad ne žodžiai,
Bet kūnas ir akys kalbėtų,
Kad, judėsyje susitikę
Pasieltume viens kito gelmes
Ir mūsų džiaugsme
Neliktų vietos pažadams.

Iš ciklo "Antrasis Ilgesys"

Tačiau aistra sudegina žmogų, ir kai jausmai išblėsta, tai išsiskyrimas yra skaudus, kaip "neįsistartais žodžiais aprišta žaizda" ir gaudus, kai:

Atsiveikinimo pirštai
Paklydo mano plaukuose
Tavo rankos liūdnos, kaip rauda.
Tu supratai,
Kad mano šaknys
Ne Vavyje.

Iš ciklo "Antrasis Ilgesys"

Poetė nesitenkina vien tik aistra.
Ji pajėgia jausmingai perduoti labai
moterišką, pasiaukojančią meilę. De-
ja, ir meilė nėra tobula. Pačiame jos
branduolyje jau glūdi apsvylimo sėk-
la:

Norėjau nuskinti
Tau meilės spindulį,
bet užėjo tamsūs debesys.

Norėjau surinkti
lietaus lašus,
įdėti laišką — nusiųsti Tau,
bet jie išdžiūvo mano rankose.

Iš ciklo "Antrasis Ilgesys"

Todėl turime tenkintis meilės aki-
mirka, nes joje pajuntam džiaugsmi-
ną amžinybę:

Tu ateini ir išeini,
Stabteli ir praeini,
Tai ir yra
Amžinybė.

Iš ciklo "Antrasis Ilgesys"

Tos dieviškos akimirkos praeina, ir
nusivilymas užlieja sielą. Moteris ne-
sitenkina tik "meilės trupiniais nuo
praeities stalo". Prisiminimai ją ne-
gailestingai persekioja:

Išgėriau prisiminimų pilną taurę
Ir apsvaigau ateities baime.
Jei prisiglaustų prie manęs debesys,
Sutrupėčiau jų minkštame glėbyje.

Taip lengva moterį sužeisti, sumin-
džioti jos jausmus. Ir jai norisi, kur
nors pabėgti, kur nors pasislėpti, ar
net "sutrupėti minkštame debesų glė-
byje".

Moters širdyje susikaupęs kartėlis
išsilieja, kai ji pajunta, kad yra ap-
gaudinėjama. Tada ir priekaišto gai-
da pasigirsta jos balse:

... Pažadėjai nuostabias marias,
niekad nematytus krantus.
Kodėl nepasakei,
Kad nieko neturi ...

"Priekaištas"

Veidmainystė, pretenzija ir tuštybė
yra sunkiai atleidžiamos ydos.

Nėra nieko sunkesnio
Už krentančią žvaigždę
Apvilto žmogaus akyse.

Iš ciklo

"Tu paklausei apie ką galvoju"

Bet moters širdis yra atlaidi. Jai
yra būdinga kilnesnioji motinos plot-
mė. Tik pati save ir savo skausmą pa-
žinusi "mano jausmai trapūs" ...
"mano gyvenimo vaga akmenuota", ji
įstengia rasti paguodos žodžius:

Atsiveikinkime tylėdami
Nekvieskime žodžių liūdininkais.
Ištiestos rankos telieka žvilgsniuose
Kartu su prisiminimais ir viltimi.

Iš ciklos "Antarsis Ilgesys"

Nepuoselėjama meilė išnyksta, kaip
išblėsusios žarijos ji apsitraukia pele-
nais. O pasilieka vien tik permatoma,
bet neperžengiama baimės siena:

Tu šalia manęs
bet nepasiekiamas
Kalbi su manim
retušuotais, atsargiais žodžiais.
Tu apkabini mane
laikai ir nepaleidi.
Nenorėdamas nustoti laimės
— bijai tiesos.

"Baimė"

"Nenorėdami nustoti laimės, bijo-
me tiesos" — skamba tiesiog para-
doksaliai, bet kaip dažnai mes bijome
tiesos! Atsargiai "retušuojame" savo
žodžius, bijodami pažeisti civilizuoto
gyvenimo konvencijas. Bijodami už-
gauti kitus ir taip toliau ... Nežiūrint
to, mumyse glūdintis veidmainiavi-
mas neduoda mums ramybės, kol pa-
samonės graužulys išsiveržia išpažin-
tyje:

Aš palikau save —
įsdaviau savo tiesą,
pasirinkau karčios daugumos
gyvenimą,
su dirbtiniais patogumais,
sterilia tvarka.

"Išdavystė"

Skaitytojas pasijunta esąs ir liudi-
ninkas ir veikėjas, kai poetė, nagrinė-
dama savo buitį, prieina išvados:

Užsidėjau veidmainystės kaukę,
Grimu pridengiau veidą,
ir akyse užgesinus šviesą,
užskleidžiau užuolaidas.

"Išdavystė"

Kaip dažnai mes "užskleidžiamo
uzuolaidas", kai nenorime ko žinoti,
girdėti ar prisipažinti, kad esame klai-
dingi. Mūsų šimtmetyje viskuo abe-
jojama. Fausto dilema mums tiek pat
aktuali, kiek ji buvo poetui ir drama-
turgui Goethe ir prieš jį anglų rašy-
tojui Marlow. Kūrinyse nebūtinai yra
kūrėjo minčių atspindys. Labai daž-
nai jame yra sukaupta gyvenamo šimt-
mečio pažiūrų sintezė, kaip tai liudija
eilėraštis "Mater Dolorosa".

Norėdami išvengti abejonių, klausi-
mų, į kuriuos nėra atsakymų, mes ga-
lime pasinerti į kasdienybę ir laukti
"Pilkoje tylumoje" ... Savo minčių
dykumoje ... Kur nėra nei durų, nei
langų." Bet laukti ko? Į tai Samuel
Beckett bandė atsakyti. Savo dramoje
"Belaukiant Godot" (En attendant
Godot) jis prieina išvados, kad žmo-
gaus gyvenimas yra beprasmiškas, ab-
surdiskas ir vienišas. Kai vienatvė už-
griūva, net ir alsuoti pasidaro sunku:

Užsidariau keturiomis sienomis

....

Langai užsitrenkė —
Tvanku.

"Vienatvė"

O visos paslaptys ir visi "neatsau-
kiami žodžiai" pasilieka, kaip "tam-
sūs raktai nakties stalčiuose". Baimė
auga, kerojasi sieloje. Žmogus ieško,
kur pasislėpti ... "Kur nei Tu, nei
niekas kitas manęs nebesuras." Ta-
čiau mumyse yra įsikūnijęs maišto
instinktas, kuris, gavęs valią, gali vis-
ką sugriauti:

Noriu viską sudarkyti

Ir grįžti laikan — be vaizdų.

Iš ciklo "Antrasis Ilgesys"

Vidinis gaisras sunaikina jausmus
ir jie pasidaro "trapūs", kaip pajuodę
degėsiai. O "neišgydomos žaizdos" įsi-
rėžia odon.

Aistra ir meilė, ilgesys ir apsvyli-
mas yra leitmotyvai, kurie vingiuoja
ir pinasi poetės kūryboje. Jų esmės ir
variacijų įprasminimas yra didžiausia
poetės vidinė jėga ir kūrybos versmė.
Meilė ir ilgesys dažnai reiškiasi gam-
toje, liūdnoje, pesimizmo kupinoje
nuotaikoje, kaip pavyzdžiui "dusloje
dienos šviesoje nepasiekiau nei svajo-
nių, nei liūdesio". Tačiau gamta yra
ir žiauri, kai žmogus sudrumsčia jos
ritmą:

Iš saulės veržiasi juodi dūmai,
Debesys užtersia aplinką
ir smaugia dienas.

Iš ciklo "Akimirkos"

Prieš ją žmogus pasijunta bejėgis,
kaip liliputas bandęs pasiekti aukšty-
bes:

Semiamės išalsuoto oro,
Tiesiame pirštus į išsunktą dangų.
Išitviriame rankomis saulėlydžio,
bijodami tuščios ateities,
neišpildyto pažado.

Iš ciklo "Akimirkos"

Bet poetė mums atskleidžia dar ir
kita, romantišką, skaistų, lūkesčio ir
vilties pilną gamtos veidą:

Priemose, su snaudžiančiais
medžiais, laukiu nakties.
Su ja noriu dalintis guoliu,
laukti rytmečio,
brėkstančios aušros grakščių
judesių
ir pirmųjų saulės spindulių,
kuriais vaikai pasiekia dar
tebesapnuojantį dangų.

“Lūkestis”

Ta pati gamta, tas “aplinkos veidas”
gali būti ir pilnas įtampos, džiaugs-
mingas svajonių išsipildymo laukimas:

Laikas jau tempia stygą,
Jau virpa strėlė lanke,
Gimsta džiaugsmingas ilgesys —
sutiksiu pavasarį erdvėje.

“Žiema”

Kai begalybės ir visatos pojūtis už-
lieja poetės sielą, ji ypatingai muzika-
liai ir vaizdžiai jį perduoda. Eilėraš-
tis “Žiema” sukelia daug asociacijų.
Jis primena “Šaulį” iš Konstantino
Čiurlionio Zodiako ženklų ciklo. Kaip
ta strėlė, poetė atsiplėšusi nuo kasdie-
nybės skrenda žodžių sparnais į erdvę:

Mano vaizduotė paliečia saulę
Ir išsižiebia kaip fakelas.
Tuomet
Net debesys tampa langais
į mėlyną erdvę
Ir horizontas nebeužkerta kelio
mano mintim.

Iš ciklo “Akimirkos”

Deja, tai yra tik gaivališko jaunys-
tės entuziazmo prošvaistės. Be jų
žmogus vargiai pakeltų gyvenimo pil-
kumą, tą “nesibaigiančią bangų ke-
lionę, kovojančias putas.”

Gyvenimas yra kūryba, o poetui
kūryba yra gyvenimas. Ji reikalauja
viską jai paaukoti. Nežiūrint to, kū-
rėjui nevisada pavyksta apipavidalinti
savo dvasios turtus tokioje formoje,
kad ji yra lengvai prieinama skaity-
tojams. Tarp kūrėjo ir skaitytojo už-
simezges pokalbis reikalauja pastan-
gu iš abiejų pusių. Aišku, kai kurios
dury pasilieka skaitytojui hermetiš-
kai uždarytos. Bet jei jis įsigilins, tai
tikrai nenuslys tik paviršium atsaky-
damas “nesuprantu”. Kartais peršasi
mintis, kad autorius yra mūzos “ap-
leistas”. Tokių užmėtinėjimų galima
pritaikyti kiekvienam kūrėjui. Čia su-
siduria dviejų skirtingų plotmių indi-
vidai. O kas gali nuspręsti kieno teisy-
bė: autoriaus ar kritiko? Priekaištų
galima būtų padaryti ir poetei Šim-
kutei — gal ne dėlto, kad jos poezija
yra nelengvai pasiekiamą, kiek apgai-
lestauti tematikos siaurumą. Tuo ne-
norima įtaigoti, kad visuose eilėraš-

čiuose poetė atskleidžia tik savo auto-
biografiją. Žinoma, pagrindinis aksti-
nas gali būti asmeniškąs pergyveni-
mas, pojūtis ir savita mintis, kurie
eilėraštyje suranda savo atitikmenį.
Pasitaiko ir taip, kad eilėraštyje iš-
lieti jausmai yra savotiškas, psicho-
loginiai pagrįstas “kompensacijos”
ieškojimas. Į kūrinių gali būti įpinta ne
viena, bet daug intymių, autentiškų
detalių. Kap scenos dekoracijos, taip
šitos detalės padeda išryškinti jaus-
mų dramą. Eilėraštis “Eskizas” yra
šios autentiškos tikrovės geras pa-
vyzdys. Čia poetė telegrafiniu stilium
piešia naminių vaizdą, kurio funkcija
yra iškelti jos vidinį, pesimistišką nu-
siteikimą, liūdesį ir praeities atsisa-
kymą.

Kiti eilėraščiai yra daugiau ezoteri-
nio pobūdžio. Iš jų ciklo neabejotinai
pirmauja “Bepasmės Aukos”. Jame
ypatingai yra žavus, svaiginančiai liū-
liuojantis refrenas, kuris vis kiek pa-
kinta, po kiekvieno posmelio:

Iš vandens gelmių atbėga bangos,
Jos skuba pro šaltas uolas,
Pridengdamos žalsvai mėlynų
apdaru
Gelmėje glūdinčias aistras.
“Bepasmės Aukos”

Sis eilėraštis yra vizinis, savo tema-
tika primenąs Arthur Rimbaud “Gir-
tąjį Laivą” (Le bateau Ivre). Šimku-
tės šiaurietiškas spalvų šaltumas pa-
keičia Rimbaud vaizduojamą egzotišką,
slopiantį sodrumą.

Koks jis bebūtų eilėraštis yra tik
tarpininkas, literatūrinės konvencijos
tarpininkas, kuris sąlygiškai apriboja
poetės pasirinktą tematiką: meilės
troškulį, skaudų ilgį, kartų prare-
gėjimą ir realybės priėmimą:

Aš jau žiema — šalta bejausmė.
Lietus nuplovė vasarą,
Debesys išbaltino mano įdegusį
kūną.
Pėdas nusinešė banga.
Iš ciklo
“Tu paklausei apie ką galvoju”

Neeiliuotame, bet savotiškai muzi-
kaliaame savo eilėraščių rinkinyje
“Antrasis Ilgesys” poetė Lidija Šim-
kutė dalinasi su skaitytojais savo iš-
gyvenimais, iliuzijomis ir vizijomis. Ti-
kime, kad jaunoji poetė turi savyje
dar daug neatskleistų kurybinių tur-
tų ir kad, įstojudi į poetų gretas, ji
praturtins lietuvių poeziją savo origi-
naliu, neabejotinu talentu.

“Antrasis Ilgesys”, Lidija Šimkutė.
Algimanto Mackaus Knygų Leidimo
Fondas, Chicago, 1978. Kaina \$5.00.

Žemės ūkio Akademia

PROF. DR. BR. POVILAITIS
“ŽEMĖS ŪKIO AKADEMIJA”
Išleido Lietuvių Agronomų Sąjunga.

Šioje knygoje autoriaus yra su-
kaupta visa istorinė-informacinė me-
džiaga apie Žemės ūkio Akademią,
Dotnuvoje. Knyga yra didesnio for-
mato, su 165 psl. teksto ir gausių
ilustracijų. Kietas, gražios žalios
spalvos viršelis, tarytum primenąs ža-
liuojančius Lietuvos laukus nepriklau-
somybės laikotarpyje. Patalpinta visų
Lietuvos prezidentų nuotraukos, Aka-
demijos rektorių, daugumos mokomo-
jo personalo narių, studentų prakti-
kos darbų, studentų organizacijų veik-
los nuotraukų ir kt.

Knygos tekste autoriaus plačiai ap-
žvelgta Akademijos įsikūrimo, pasikei-
timų ir progreso pakopos, Akademi-
jos vadovybė, mokomojo personalo
sudėtis, mokslo planas ir eiga, dėsty-
ti dalykai ir jų suskirstymas į kated-
ras, akademijos baigimo ir diplomų
įsigyjimo sąlygos ir kt. Yra atskiras
skyrius apie studentų organizacijas ir
jų veiklą. Taip pat atskirai apžvelgta
namų ūkio sekcija. Šiame skyriuje
autorius nusako to naujo namų ūkio
mokslo sekcijos kūrimosi ir norma-
laus vieno dešimtmečio darbo galimus
atsiekimus ir taip pat trūkumus. Tas
skyrius gausiai iliustruotas stude-
nčių praktikos darbų nuotraukomis,
bet nėra, labai gaila, sekcijos rūmų
nuotraukos.

Bendrai, labai graži ir brangi kny-
ga, meniškai sutvarkyta, geras popie-
rius, stambus šriftas ir, svarbiausia,
daug svarbių žinių apie tą žemės ir
namų ūkio mokslo židinį — Žemės
Ūkio Akademią Dotnuvoje.

Br. Š.

Gražina Krivickienė Baltųjų Rūmų baliuje šoka su JAV viceprezidentu **Nelson Rockefeller**, Washington, D.C.; (apačioje) su **ponia Nixon** ir anūkais Daina ir Algiu Penkiūnais.

komenduojančius pažymėjimus, G. Krivickienė buvo priimta į Valstybės Departamento korespondentų sąjungą. Jos korespondencijos dažnai būdavo užtinkamos lietuvių spaudoje "DRAUGE", "NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE".

Trejus metus išbuvusi Valstybės Dep-te, G. Krivickienė nusprendė pereiti į Baltuosius Rūmus. Kelias buvo nelengvas. Po ilgų formalumų, įvairių pasižadėjimų ir atsižadėjimų, pristačius Valstybės Dep-to ir Amerikos kongreso Press Gallery stiprias rekomendacijas, G. Krivickienei buvo įteikta 1964 m. birželio mėn. 12 d. Baltųjų Rūmų korespondentės kortelė. Iš "DRAUGO" buvo gauti kredencialai, įgaliojantys ją atstovauti lietuvių spaudai Baltuose Rūmuose. Čia dažnos spaudos konferencijos, pobūviai, pažintys su politiniais Amerikos ir įvairių kraštų atstovais, pažintys su Amerikos prezidentais ir jų šeimomis. G. Krivickienei duodavo progų priminti pavergtos Lietuvos bylą, pagarsinti lietuvių kultūrą, tradicijas. Jai teko arčiau pažinti Amerikos prezidentus: Lyndon B. Johnson, Richard Nixon, Gerald Ford, Jimmi Carter. Ji dalyvavo jų inauguracijose, duktėru vestuvėse. Gimus prezidento L. B. Johnson dukrai Lucy Nugent sūneliui, G. Krivickienė buvo pakviesta į jų privatų butą. Ta proga ji padovanojo naujagimio motinai plokštelę su Čiurlionio ansamblio įdainuota lopsine. Velykų ir Kalėdų švenčių progomis G. Krivickienė yra kalbėjusi ir dalinusi amerikiečiams šių švenčių tradicijų

ISSKIRTINA SUKAKTIS

Šiais metais birželio mėn. suėjo 15 metų, kai Gražina Gustaitytė-Krivickienė reiškiasi kaip lietuvių spaudos korespondentė Baltuose Rūmuose, Washington, DC. Šioji sukaktis išskirtina todėl, kad ji yra unikali; G. Krivickienė yra pirmoji ir iki šiol viintelė lietuvė profesionalė korespondentė Amerikos Baltuose Rūmuose.

Žurnalistės profesiją pradėjo 1931 m. nepriklausomoje Lietuvoje, kur ji buvo techniškąją redaktore Finansų Ministerijos ekonominio biuletenio "Les Informations Economiques de Lithuanie".

Amerikoje, 1961 m. paskatinta Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto pirm. dr. A. Trimako, ji pradėjo State Departamente rinkti politines informacijas lietuvių ELTA'i. Gavusi reikalingus kredencialus iš dienraščio "DRAUGAS", pristačiusi gerus re-

aprašymus. "The Washington Post" viena korespondentė buvo plačiai aprašiusi apie tradicinius lietuviškus valgius, kuriais G. Krivickienė yra vaišinęsi savo namuose.

Reikia pabrėžti, kad G. Krivickienė, dirbdama State Dep-te ar Baltuose Rūmuose, nėra praleidusi progos priminti kitataučiams lietuvių tautos siekimo atgauti laisvę ir nepriklausomybę. Už tai jai priklauso gili padėka.

Grazina ir dr. Domas Krivickai išaugino dvi dukras Ireną ir Rūtą, kurios gerai žinomos lietuvių visuomenėje ir kultūrinėje veikloje. Irena Raulinaitienė Kalifornijoje augina tris jaunuolius, o Rūta Penkiūnienė Washington'e, DC, du. Krivickų anūkai yra ambicingi lietuviukai.

G. Krivickienė yra Lietuvių Moterų Klubų Federacijos aktyvi narė, buvusi šios Federacijos Washington'o klubo steigėja ir jo pirmininkė.

I. Banaitienė

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ FEDERACIJOS ATSTOVĖS

TARPTAUTINEJE AKIVAIZDOJE

Nuo 1952 metų Lietuvių Moterų Klubų Federacijos pirmininkės arba jų įgaliotinės dalyvauja pasaulinės moterų organizacijos GENERAL FEDERATION OF WOMEN'S CLUBS metiniuose suvažiavimuose. Ten mūsų atstovės viešai skaito savo pranešimus apie pavergtą Lietuvą ir žmogaus teisių niekinimą; memorandumų rezoliucijų, petičijų forma išreiškia protestus ir prašo paramos ir pritarimo; didesniais kiekiais išdalina informacinių brošiūrų.

General Federation of Women's Clubs — viena iš skaitlingiausių nariais pasaulio moterų organizacijų, kaip ir kitos pasaulinės moterų organizacijos, daugiausia rūpinasi bendru pasaulio moterų gerbūviu bei progresu. Lietuvių Moterų Klubų Federacijos atstovės tarptautinėje akivaizdoje pirmoje eilėje iškelia mūsų tėvynės bylą ir palaiko kitų Pabaltijo kraštų moterų atstovių pareiškimus.

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos atstovės atkakliai siekia, kad tokia pasaulinė moterų organizacija, kaip General Federation of Women's Clubs, realiai pasireikštų už mūsų tautos politines ir visuomenines teises. Ir štai Lietuvių Moterų Klubų Federacijai pavyko laiką atsiekti. 1978 m. General Federation of Women's Clubs tarptautiniame suvažiavime Phoenix, Arizona, LMK Federacijos atstovė Margarita Samaitienė pristatė rezoliuciją, skatinančią įsteigti General Federation of

General Federation of Women's Clubs suvažiavime, įvykusiame 1979 m. birželio mėn. New Orleans, LA, dalyvavusios lietuvių atstovės su kitomis. Iš k. į d.: Mrs. G. Talley, Mrs M. A. Quint — GFWC prezidentė, Margarita Samaitienė — Lietuvių Moterų Klubų Federacijos pirm., Rasa Kregždytė-Melins — LMKF atstovė New Orleans. Sėdi Mrs. D. L. Shide — sekanti GFWC prezidentė.

Women's Clubs TARPTAUTINIŲ ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETĄ, kuris rūpintųsi, kad visur būtų praktikuojamos asmens teisės, kad protestuotų prieš disidentų persekiojimą. Ši rezoliucija suvažiavimo buvo vienbalsiai priimta.

1979 m. General Federation of Women's Clubs tarptautiniame suvažiavime New Orleans, Louisiana, buvo viešai paskelbta, kad GENERAL FEDERATION OF WOMEN'S CLUBS TARPTAUTINIS ŽMOGAUS TEISIŲ KOMITETAS jau įsteigtas; jo pirmininkė Mrs. Wood. Ji apibūdino šio komiteto tikslus; LMKF pirmininkė

Sol. Laima Stepaitytė koncertavo Los Angeles mieste. Jos koncertą surengė birutietės, Šv. Kazimiero parapijos salėje. Koncerto pelno dalis buvo paskirta Jono Būtėno vardo stipendijų fondui. Juo gali pasinaudoti lietuviai studijuojantieji dainavimą-muziką. Solistė daugumoje dainavo klasikinius veikalus ir taip pat lietuvių kompozitorių kūrinius. L. S. Kalifornijoje koncertavo pirmą kartą, ji plačiai yra žinoma šiaurinių valstijų lietuviams ir kitataučiams. Šalia koncerto veikė paroda žinomos audėjos Julijos Šlapelytės, kur buvo išstatyti įvairūs audiniai.

L.M.K.F. Waterburio klubo valdyba. Sėdi D. Venclauskaitė, pirm. Stovi iš kairės: J. Bajorinienė, M. Pesienė, M. Kudirkienė, K. Čampienė, A. Gylienė ir A. Paliulienė.

Margaritą Samatiene pristatė kaip šio komiteto patarėją.

S.m. General Federation of Women's Clubs žurnale jau randame stambiai raidėm vedamąjį straipsnį pačios GFWC pirm. Mrs. Quint, kuris pavadintas: "GFWC PROGRAMS: HUMAN RIGHTS IN ACTION."

Dabar įvairios organizacijos gali siųsti šiam komitetui savo pranešimus apie žmogaus teisių pažeidimus jų kraštuose, apie sunkią disidentų būklę sunkių darbų kalėjimuose, psichiatrinėse ligoninėse ir prašyti komiteto atitinkamų žygių sąžinės kalinį reikalu. General Federation of Women's Clubs prezidentė Mrs. A. M. Quint įsijungė į Lietuvių Bendruomenės visuomeninių reikalų Tarybos įkurtą koaliciją lietuvių disidentams gelbėti. Lietuvių Moterų Klubų Federacijos nuolatinis priminimas apie pavergtos lietuvių tautos sunkią priešpauą nenuėjo niekais, bet turėjo įtakos General Federation of Women's Clubs vadovybei, turinčiai stiprų balsą Amerikos valdžios aparate.

Šių metų minėtame GFWC tarptautiniame suvažiavime buvo vienbalsiai priimtas dar vienas LMKF pirminkės Margaritos Samaitienės pasiūlymas, būtent, kad šis suvažiavimas paremtų ir pritartų Amerikos Kongreso Europos Saugumo ir Kooperavimo Komisijos pastangoms šių metų Nobelio Taikos premiją skirti Helsinkio grupėms pavergtuose kraštuose.

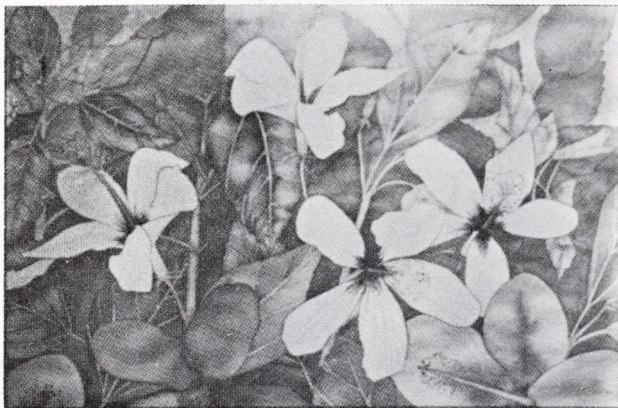
I. Banaitienė

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ
FEDERACIJOS WATERBURIO
KLUBUI — KETVIRTIS
ŠIMTMEČIO (1954-1979)

RASA ARBAS

GELĖS

Jaunoji dailininkė sėkmingai dalyvauja įvairiose parodose.

Waterburio lietuvių moterys, po karo išblokštos iš gimtojo krašto, giliai pergyvendamos Lietuvos kančias, po varginančių darbų įmonėse bei šeimose nenuleido rankų laisvalaikiais. Mokytojos ir skautininkės Onos Saulaitienės iniciatyva sukvistos, 1954 m. įsteigė L.M.K.F.-jos Waterburio klubą, kad sujungtos bendrais siekais galėtų padėti savo tautai, pasireikšdamos tautine bei kultūrine veikla.

Per tą 25 metų laikotarpį klubas rėmė ir palaikė skautų ir sporto organizacijas, jaunimo kongresus, Vasario 16 gimnaziją, BALF'ą, ALK'os muziejų, lietuvišką spaudą ir mokyklą, dalyvaudavo tautybių pasirodymuose su tautiniu menu, kepiniais ir dailės parodomis. Siuntiniais ir aukomis rėmė Sibiro kankinius, Suvalkų trikampį ir lietuvių disidentus. Aukojo Lietuvos Fondui (1000), Tautos Fondui, Kent'o universiteto lituanistikos skyriui ir kitiems. Anksčiau ir dabar yra rašomi laišakai Amerikos prezidentams, senatoriams ir kongresmenams dėl žmogaus teisių ir kalinamų Sibire.

Laiks nuo laiko ruošiami klubo baltai ir gegužinės išdo kasai papildyti, taipgi suteikiant pagalbą reikalingiems asmenims. Klubas palaiko ryšius su New Haveno bei Hartfordo Lietuvių Moterų klubais ir pagal galimybę lankydamos vienos kitų rengimus. Taipgi prisidedama prie Waterburyj vykstančių lietuvių švenčių minėjimų.

Nuo įsikūrimo pradžios klubui vadovavo sekančios pirmininkės: M. Taruškienė, O. Tonkunienė, E. Bražėnienė, V. Liaudinskienė, G. Valiulienė, I. Končienė, a.a. J. Šlapkūnienė, o šiuo laiku D. Venclauskaitė su sekančia valdyba — K. Čampienė sekr., J. Bajorinienė izd., A. Paliulienė narė. Revizijos komisija — A. Gylienė ir M. Kudirkienė.

Tikėtina, kad ateityje Waterburio ir apylinkių lietuviai savo atsilankymu į klubo rengimus parems moterų veiklą, duodami ryžto narės ir toliau sutartinai dirbti lietuviybės baruose.

K. Čampienė

Scena iš A. Gustaičio muzikinio veikalo "Sekminių Vainikas" kuris buvo įscenizuotas Detroito Jaunimo Choro, 1979 m. gruodžio mėn. 1 d., Kultūros centre. Choro ir meno vadovas muz. Stasys Sližys (kairėje prie pianino) Nuotr. J. Urbono

• Madų ir grožio pasaulis

VEDA I. KAIRIENĖ

ŠIANDIEN

Viskas kas sena šiandien vėl tampa nauja.

1936 metais mes dėvėjome liemenį pabrėžiančias, plačiais pečiais eilutes ir siaurus sijonėlius. Mes dėvėjome smulkiais raštais šilkus ir satiną. Mes mėgom smulkiai klostytus sijonėlius ir puošdavomės vakarui žibučiais siuvinėtom suknelėm.

1973 metais mūsų mėgiamiausios spalvos buvo raudona, ryškiai žalia, ryški ružava, "shocking pink" Schiaparelli spalva, violetinė, šafraninė geltona ir, žinoma, juoda. Vakarinėm suknelėm mes rinkdavomės metalu ataustas, blizgančias medžiagas. Kiekviena moteris, norėdama pasipuošti, sukeldavo plaukus aukštyn ir garbanuodavo smulkiom garbanėlėm. Apranga be skrybėlės atrodė kaip pyragas be glazūros.

Mes dažydavomės, kad būtumėm panašios į Vivian Leigh, Dorothy Lamour, Katherine Hepburn ir Loretta Young. Mes mėgdžiodavom elegantišką, tvarkingą, siauras sukneles dėvinčią Windsoro kunigaikštienę.

Ir kas gi šiandien, 1979 metais, vyrauja madosė? Gi į liemenį kirptos eilutės, mažais raštais šilkai, blizgantys satinas, smulkiom klostėm sijonėliai ir puošnūs apdarai vakarui. Šiuo metu madingiausios spalvos — rau-

dona, violetinė, ryški Schiaparelli ružava ir juoda. Mes dėvime metaliniais blizgančiais siūlais ataustas medžiagas ir aksomus vakare. Mažos, puošnios skrybėlaitės būtinos prie siaurų eilučių. Pečiai vėl kemšami arba rankovės raukiamos. Pirštinės, papuošalai, batukai, rankinukai rūpestingai derinami prie eilučių.

Veido grimas dedamas saikingai, plaukų šukuosenos tvarkingos ir lūpos dažomos ryškiai.

Pagal britų madų kūrėją James Laver mados išreiškia laiko dvasią. Ar šių dienų mada, kuri taip primena prieškarinį laikotarpį, pranašautų naujus neramumus? Ar jau atėjo natūralus 1930-1940 metų laikas, ar šių dienų madų kūrėjai nebeteko kūrybingumo?

O vis dėlto šių dienų rūbai nėra visi tokie, kuriuos dėvjom prieškariniais laikais. Jie tik primena anų laikų stilių ir pakraipą. Siemetinės formos nėra apkrautos ir sunkios. Šių dienų medžiagos daug lengvesnės, lankstesnės ir siuvimo būdas kitoks. Daugelis 1930-1940 metų stilių priminė teatrinius kostiumus. Šiandien visi kraštutiniai pašalinti ir rūbai labiau pritaikinti kasdieniniam gyvenimui. Šių dienų rūbai ne tik reprezen-

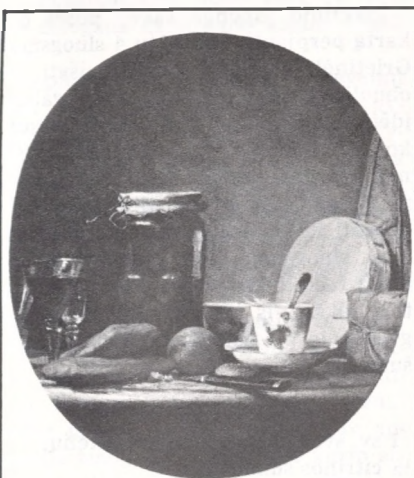
tuoja 1930 metų stiliaus sugrįžimą, bet grįžimą malonaus, moteriško rengimosi būdo.

Pereitų dviejų dešimtmečių laikotarpį moterys išbandė viską: tiesių linijų futuristinius Courrages rūbus, plastikinius ilgus batus, Paco Rabane plastikos diskų ir grandinių sukneles, mini sijonėlius, trumpas kelnaites, geometrines šukuosenas, baltus lūpų pieštukus, juodus nagus, žalius plaukus ir šimtus kitų neįprastų dalykų.

Dabar atėjo laikas grįžti prie klasikinių linijų ir rūbų, kurie neišeina iš mados po vieno sezono. Paprastai ekonominės krizės laikotarpyje mados vengia kraštutinumų ir pabrėžia pastovumą. Tuo būdu perkama rūbų daug mažiau, bet jie brangesni ir geros rūšies. Be abejo, dabartinė nesaugi ekonominė padėtis turėjo įtakos į šių dienų madas. Šūkis "kas sena yra vėl nauja" turi ir kitą aspektą, kuris nieko bendro neturi su ekonomine padėtimi. Visa generacija jaunų moterų užaugo dėvėdamos kelnes, sušlurusias palaidines ir niekad žmogiškai plaukų nesusisukavusias. Joms dabar įdomu dėvėti pirštines, skrybėlaites, aukštais kulneliais batus ir sukneles. Joms šių dienų mados naujos ir intriguojančios.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Brakolių mišrainė

1 sv. brakolių,
1 štl. garstyčių miltelių,
1 št. majonezo,
2 št. ciderio acto,
¼ pd. kapotų riešutų,
druskos.

Brakolius nuplauti, nupjauti kotus ir žiedus išskirstyti mažomis dalimis. Į indą įpilti truputį vandens, įberti druskos, sudėti žiedus ir pavirinti. Kai suminkštės, nusunkti, atšaldyti ir supjaustyti mažais šmotais. Inde sumaišyti garstyčių miltelius, majonezą ir actą, pagal skonį įdėti druskos. Padažą užpilti ant brakolių, išmaišyti, sudėti į atskirus indelius (4 porcijas), užberti kapotų riešutų.

Bulvių ir svogūnų mišrainė

4 bulvės,
1 didelis raudonas svogūnas,
4 št. alyvuogių aliejaus,
1 št. vyno acto,
1 št. kapotų petražolių,
druskos, pipirų.

Bulves išvirti neluptas. Nulupti ir supjaustyti dar šiltas. Pabarstyti druska, pipirais ir sudėti į indą. Svogūnus supjaustyti labai plonom riekelėmis ir sudėti prie bulvių. Inde išplakti aliejų ir actą, prieskonius įdėti pagal skonį ir užpilti ant bulvių. Sudėti kapotas petražoles ir viską gerai išmaišyti. Palaikyti apie valandą ir servuoti.

Morkų sriuba

1 pd. tarkuotų morkų,
3 št. tarkuoto svogūno,
3 št. sviesto,
3 št. miltų,
3 pd. pieno,
1 štl. citrinos sunkos,
druskos.

Sunkiame (špižiniame) inde troškinti morkas, svogūną ir sviestą apie 8 min., pagal reikalą galima įpilti truputį vandens. Kai morkos suminkštės įmaišyti miltus ir dar patroškinti porą minučių. Lengvai maišant supilti vieną puoduką pieno; kai pradės tirštėti viską supilti į blenderį ir gerai išplakti. Supilti atgal į virimo indą, įmaišyti likusį pieną, citrinos sunką, įdėti pagal skonį druskos, pašildyti ir servuoti su paskrudinta duona.

Rauginti kopūstai su mėsa

2 št. sviesto,
6 št. kapoto svogūno,
½ sv. liesos kiaulienos (pjaustytos mažais šmoteliais),
½ sv. veršienos (pjaustytos mažais šmoteliais),
1 sv. nuspaustų raugintų kopūstų,
1 štl. kmynų,
1 pd. rūgščios grietinės,
druskos, pipirų,
2 kapoti obuoliai.

Keptuvėje išleisti sviestą ir ant lengvos ugnies pakepinti svogūnus. Sudėti mėsos gabaliukus ir kepinti, kol pranyks mėsos rausva spalva. Kopūstus, kmynus ir kapotus obuolius sudėti į sunkų kepimo indą ir pašildyti. Pridėti mėsą, uždengti ir troškinti apie 1 val. Rūgščią grietinę pašildyti su maltais pipirais ir druska

(pagal skonį). Užpilti ant kopūstų ir gerai išmaišyti. Servuoti su bulvėmis.

Grybų ir jautienos apkepas

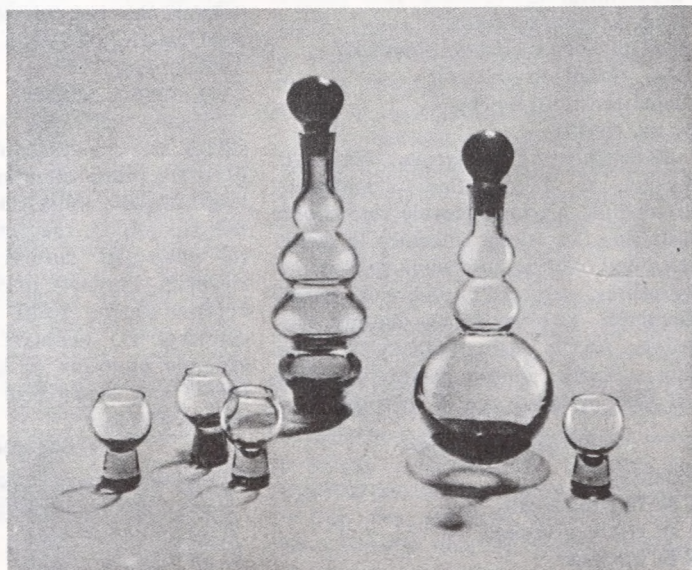
2 sv. jautienos (ground steak) —
pjaustytos, 6 porcijos,
¼ pd. miltų,
3 št. sviesto,
½ pd. kapotų svogūnų,
1 sv. grybų,
1 dėžutė konservų, grybų sriubos (cream),
1 pd. rūgščios grietinės,
druskos, pipirų.

Miltus sumaišyti su druska ir pipirais ir išvolioti gerai mėsos gabalus iš visų pusių. Keptuvėje išleisti sviestą ir mėsą gerai apkepinti. Sudėti į apkepo indą (2 l. talpos). Toje pačioje keptuvėje pakepinti svogūnus ir sudėti ant mėsos. Grybus nuvalyti, supjaustyti pusiau, nuvirinti ir sumaišyti su grybų sriuba ir rūgščia grietine. Visą užpilti ant mėsos ir svogūnų. Indą uždengti, įdėti į pašildytą krosnį (350°) ir kepti apie 2 val., kol mėsa pasidarys minkšta. Servuoti su bulvių koše.

Kepti ryžiai

1 mažas, kapotas svogūnas,
¼ pd. lydyto sviesto,
1 pd. ryžių (long-grain),
2 pd. buljono,
2 št. sviesto (sūdyto).

Kepimo indą (uždengiamą) pašildyti krosnyje iki 375°. Įpilti sviestą, sudėti svogūną ir truputį apkepinti, sudėti ryžius ir gerai išmaišyti. Buljoną užvirinti ir supilti ant ryžių. Indą uždengti ir kepti apie 25 min. Kai ryžiai bus sausi uždėti sūdytą sviestą ir išmaišyti. Tinka su įvairiomis mėsom.

IŠGERIMO
STIKLAI

E. TALMANTAS

Kepti avokadai

- 2 didesni avokadai,
- ½ sv. grietininio sūrio,
- 1 plaktas kiaušinis,
- džiūvėselių,
- sviesto,
- 1 dėžutė pomidorų padažo.

Avokadus nulupti, perpjauti išilgai ir išimti sėklą. Prikimšti grietiniu sūru. Sviestą išleisti keptuvėje. Avokadus pamirkyti kiaušinyje, pavolioti džiūvėseliuose ir pakepinti svieste, kad apačia gražiai paruduotų. Pakepintus avokadus sudėti į kepimo indą, užpilti pomidorų padažu ir kepti prikaitintoje krosnyje (350°) apie 15-20 min.

Morkų pyragas

- ½ pd. sviesto,
- 1 pd. cukraus,
- 2 plakti kiaušiniai,
- 2 pd. miltų,
- 1 pk. kepimo miltelių,
- ½ št. tarkuotos citrinos žievelės,
- ½ št. cinamono miltelių,
- 2 pd. tarkuotų morkų,
- ½ pd. riešutų.

Elektriniame maišytuve išmaišyti sviestą, ir cukrų. Sudėti išplaktus kiaušinius, citrinos žievelę, cinamono miltelius, tarkuotas morkas ir gerai išmaišyti. Miltus sumaišyti su kepimo milteliais, persijoti ir vėl viską gerai išmaišyti. Kepimo formą patepti riebalais, supilti teslą, pabarstyti kapotais riešutais; įdėti į pašildytą krosnį iki 375° ir kepti apie 1 valandą.

Kepti bananai

- 3 bananai,
- 1 št. lydyto sviesto,
- 1 št. citrinos sunkos,
- 2 št. medaus.

ARBATOS SERVIZAS

Bananas nulupti, perpjauti pusiau ir sudėti į sviestuotą kepimo indą. Lydytą sviestą, citrinos sunką ir medų gerai išplakti. Šiuo mišiniu gerai patepti bananus ir kepti pašildytoje krosnyje (325°) apie 15 min. Tinka su įvairiom mėsom.

Sumuštiniai su obuoliais

- 1 pk. (8 oz.) grietininio sūrio,
- ¼ pd. serbentinių drebučių (želė),
- ¼ pd. kapotų riešutų,
- 2 dideli obuoliai,
- baltos duonos riekeliai.

Sūrį išplakti, pridėti sustingusius drebučius ir vėl išplakti. Obuolį nulupti, smulkiai supjaustyti, sumaišyti su kapotais riešutais ir gerai išmaišyti su sūrio mase. Palaikyti šaldytuve apie 30 min., tepti tarp dviejų duonos riekielių ir su formelėmis išspausti įvairius sumuštinus.

Obuoliai kimšti raugintais kopūstais

- 6 dideli obuoliai (virimo),
- 4 pd. raugintų kopūstų,
- 2 štl. kmynų,
- 2 štl. citrinos sunkos.

Obuolių viršūnes nupjauti, išimti sėklas ir gerai išskaptuoti vidų, kad liktų tik plona obuolio forma. Išskaptuoto obuolio minkštimą sukapoti mažais šmoteliais; raugintus kopūstus gerai nuspausti, sumaišyti su kapotais riešutais, kmynais ir citrinos sunka. Į kepimo formą įpilti vandens (porą centimetrų), sustatyti kopūstais prikimštus obuolius ir kepti prie 350° apie 1 val. Tinka prie keptos kiaulienos ir žasienos.

Obuolių saldusis

- 1 pirktas "sponge cake",
- 1 pd. plakamos grietinės,
- 2 pd. obuolių košės,
- ½ pd. kapotų riešutų.

Pirktinio "sponge cake" puses dar kartą perpjauti, kad būtų 4 sluogsniai. Grietinėlę išplakti ir išmaišyti su obuolių koše (į obuolių košę galima įdėti pagal skonį cukraus, citrinos sunkos, cinamono ir t.t.). Paimti maišymo dubenį, į dugną įdėti vieną sluogsnį pyrago, ištepti obuolių košę, dėti sekantį ir t.t., paskutinis turi būti pyrago sluogsnis. Indą uždengti ir per naktį laikyti šaldytuve. Pyragą išversyti į lėkštę, iš viršaus aptepti plakta grietinėle ir pabarstyti kapotais riešutais.

Briuselio kopūstėliai

- 1 sv. šviežių Briuselio kopūstelių,
- ½ citrinos sunkos,
- vyno acto,
- 2 št. sviesto,
- 1 št. kapotų petražolių.

Kopūstėlius pamirkyti vandenyje su keliais vyno-acto lašais apie 10 minučių. Nusunkti ir nuvalyti suvyrusius lapelius. Puode užvirinti vandenį (apie 3 cm.) ir įpilti citrinos sunką; sudėti kopūstėlius, uždengti ir pavirinti apie 15 min. Kopūstėlius nusunkti, sudėti į pašildytą servavimo indą, užpilti lydytą sviestą, pabarstyti druska ir kapotomis petražolėmis.

Greitas veršienos užkandis

- Labai plonos veršienos riekės (apie ½ cm storio),
- 3 kiaušiniai,
- 1 pd. tarkuoto sūrio,
- 2 št. miltų,
- žiupsnelis paprikos miltelių.

Labai plonas veršienos riekės pavolioti miltuose ir gerai nukratyti. Iš kiaušinių ir sūrio padaryti padažą. Tame padaže gerai pamirkyti mėsą, keptuvėje įkaitinti riebalus (aliejų su sviestu). Kepinti riebaluose po pusę minutės abi puses. Pabarstyti paprikos milteliais ir servuoti su žaliomis salotomis.

• SVEIKATA

VEGETARIZMAS IR JO KILMĖ

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Vegetarišką mitybą tektų priskirti prie vienos iš pačių senųjų žmogaus gyvybei palaikymo priemonių. Vos tik pasaulyje atsirado pirmieji žmonės Adomas ir Ieva, juos jau ir tenka priskirti prie pirmųjų vegetarų, nes Ieva nesuviliojo Adomo su "lašinių" gabalu, bet gražiu raudonskruosčiu obuoliu. Tad tie pirmieji žmonės nuo pasaulio įsikūrimo pradžios nurodė jau žmonijai tikslų maitinimosi ke-

lią. Tūkstančiams metų praėjus, keitėsi žmogaus galvosena, kartu ir mityba.

Vegetarai, kaip žmonės, turi švelnų būdą, nes respektuoja ir gyvulio gyvybę, galvodami, kad kiekvienas gyvis turi teisę gyventi, nes jei jis yra sutvertas, tai atlieka tam tikrą funkciją gamtoje. Vegetarai daugiau atlaidūs ir nejaucia keršto jausmo, nes pyktis ir kerštas kenksmingi žmogaus sveikatai.

Antra, žmogaus organizmas nėra pritaikintas būti mėsėdžiu, nes skilvyys nepajėgia mėsos gerai suvirškinti ir žarnose palieka daug nuosėdų, kurios įgauna puvimo procesą ir apnuodija žmogaus kraują, nuo kurio atsiranda vėliau ligos.

Perų valstybės gydytojas Carlos Casanova Lenti, kurio žmona taip pat gydytoja, Perų valstybėje turi savo kliniką ir yra išleidęs keletą knygų, kuriose nurodo pirmuosius Europos žemyno vandens gydymo sistemos, dumblo, molio bei mitybos pirmuosius gydytojus steigėjus.

Pirmasis natūristinis gydytojas, kuris gyveno prieš 2.000 metų, vadinosi Hipocrates — gydytojo sūnus, gyveno nuo 377 — 460 metų prieš Kristaus gimimą. Šiandieną yra viso pasaulio gydytojų vadinamas — “gydytojų tėvu”. Yra sakoma, kad šiandieninis pasaulis artinasi Hipocrates gydymo metodikai, tai reiškia krypta prie natūrizmo, nes anais laikais, kada gyveno Hipocrates, neegzistavo dar cheminiai vaistai, žmonės gydėsi vandeniu, oru, mankšta, augaline mityba ir vaistažolėmis. Jis galvojo, kad pati gamta suteikia žmogui priemones, kuriomis jis gali apsisaugoti nuo ligų.

Pirmieji vandens gydymo būdo gydytojai Europoje buvo gydytojai sūnus ir tėvas Sigmund ir Johann Hahn. Vėliau atsirado hidroterapijos genijus Vincent Priessnitz, Johann Schroth ir jau 1821 metais gegužės mėn. 17 dieną gimė Bavarijoje vandens gydymo žinovas kunigas Sebastian Kneipp. Kunigas Sebastian Kneipp sirgo džiova ir vandens pagalba išgydė. Net ir žiemos metu, būdamas seminaristu, išsikirto upėje eketę ir kelioms sekundėms žiemos metu įlisdavo į šaltą vandenį. Išgijus džiovai šį stebuklingą vandens gydymo metodą panaudojo tūkstančiams žmonių gydyti. Yra išleidęs keletą vandens gydymo metodo knygų. 1892 metais anglų gydytojas Alexander Haig jau moksliškai įrodinėjo, kad “Acido Urico” rūgštis yra pirmoji žmogaus ligų sukėlėja. Vokiečių gydytojas Brauchle pasakoja, kad pirmosios natūristinės ligoninės įsteigėjui

tenka dėkoti cancleriui Bismarkui, nes dar nepagarsėjusiam vegetarų gydytojui Schweninger pasisekė išgydyti Bismarką, kur gydytojai buvo paskyrę ne daugiau gyvenimo laiko kaip pusę metų. Vėliau Bismarkas gyveno dar 18 metų. 1856 metais gimė pirmasis gydytojas, kurio gydymo sistema rėmėsi dumblo ir molio kompresais bei voniomis, vadinosi Erdman Leopold Emanuel Felke. Pirmasis natūristinės medicinos gydytojas buvo daktaras Heinrich Lehmann. Danų gydytojas Mikkel Hindhede pirmasis nustatė tinkamiausią maistą žmogaus organizmui.

Šiandieną pačios geriausios ir didžiausios klinikos Europoje yra gydytojų sūnaus ir tėvo Buschinger, dvi klinikos Vokietijoje ir viena klinika Ispanijoje. Šveicarijoje yra taip pat dvi natūristinės klinikos gydytojo Bircher Benner ir jo kelių vaikų, kurie taip pat yra gydytojai ir dirba tose pačiose klinikose. Patekti į tas klinikas labai sunku, reikia užsisakyti vietą prieš kelis mėnesius anksčiau. Antarąją kliniką pastatė išgijęs milijonierius padėkos ženklui, kaip dovaną žmonijai, jo pasisakymu, kad ten buvo panaudota pati geriausia gydymo metodika.

Eilinis žmogus mažai skaito gydytojų parašytus straipsnius, nes daugumas jų parašo mediciniška terminologija, kur visuomenei nėra suprantama. Supranta tik tie, kurie studijuoja mediciną bei chemiją. Kaip eilinei mėgėjai spaudos skaitytojai teko viename lietuviškame laikraštyje skaityti vieno mūsų gydytojo parašytą straipsnį apie vieną ligą, kur nurodo tos ligos simptomus ir pasekmes. Jau nesusirgusiam žmogui ta liga nervai vos išlaiko besikaitant tokį straipsnį, kad “kojos ir rankos žmogui drėbėti pradeda”, “pasidaranti sutrikusi eiseną”, “atsiranda seilėtekis”, “užkliūnanti kalba”, “raumenys sustingsta”, “desfigūruoja veidas”, pastebima “idiotinė veido išraiška”, bendrai didelis nervotumas ir t.t. Pagalvokime, jei tokį straipsnį paskaito toks ligonis, kuris ta liga serga, lygu, kad būtų paskaitęs jam paskirtą mirties sprendimą. Jį juk moraliai stačiai pribagia ir jis, žinodamas tos ligos ateities procesą, nieko jau nebenori žinoti nei apie ligas, nei apie gydytojus. Žmogus kreipiasi pas gydytoją, ieškodamas nurašinimo ir paguodos. Tokie straipsniai turėtų būti skelbiami mediciniškuose žurnaluose, bet ne laikraščiuose, kur skaito visokio išsilavinimo žmonės.

Žmogus negali būti sveikas, jei jis maitinasi “lavoniniu” maistu, kuriaame mikrobai veisiasi minutėmis. Mes tą puikiai patys žinome, kas darosi su

mirusiu žmogumi. Tik gyvas augalinis maistas, kurį mes matome, kaip jis auga ir noksta mūsų akivaizdoje, gali palaikyti, gydyti ir prailginti žmogaus gyvenimą. Nuo infekcinių ligų apsaugojimui yra natūralios augalinės daržovės ir vaistažolės: kaip petražolė, česnakas ir svogūnas, nes dar joks fabrikas nepagamino nei česnaku, nei petražolei pakaitalo, ką yra įdėjusi pati gamta. Vos tik pasimaitinus trumpą laiką vegetariškai, žmogaus organizmas pajaučia geros ir tinkamos mitybos rezultatus.

Tiesa, šių dienų medicina techniškai yra toli pažengusi, tūkstančiai įvairiausių aparatų, tačiau žmonės miršta per daug jauname amžiuje. Žmonės bijo tų aparatų ir sunkiai perneša ligoninės kvapą. Žmogui turi būti nurodytas tikslios mitybos kelias, nuo kurio žmogus suserگا ir nuo kurio gali pasveikti, o čia tų tikslų nurodymų ir trūksta. Į pagalbą ateina cheminiai vaistai, su jais “užgesinamas gaisras, bet namas lieka sugriautas”. Šiais laikais žmonės daugiau serga, kaip anksčiau, o kaikurie kraštai nesuspeja pristatyti tiek ligoninių, kad tilptu visi ligoniai, kaikuriuose kraštuose ligonius jau net guldo prieš kambariuose.

Statome klausimą, kodėl žmonės taip serga?

Atsakymas kuklus ir paprastas, kad nesupranta, kaip reikia maitintis ir kokią maistą naudoti. Didelė dalis maisto konservuota metalinėse dėžutėse, vaisiai ir daržovės taip pat jau tręšiamos cheminėmis trąšomis. Tik pagalvokime apie keptą mėsą, kurią valgome kasdieną. Mėsa bekepant apanglėja, o kepti riebalai pavirsta į kenksmingą rūgštį. Mes gardžiuojamės skaniu kepsniu, bet nežinome, kiek jis mums žalos padarys mūsų organizme. Atrodo, kad pati žmonija yra susirūpinusi tokiu dideliu žmonių sirgimu ir mirtingumu, o todėl, kad mes atsukome nugarą gamtai ir jos nurodymams, iš kurios esame kilę.

Prie kitos gydymo santvarkos gydytojams pasikeistų gydymo metodika, o laboratorijos vietoje cheminių vaistų turėtų ieškoti augalinių vaistų.

Yra gydytojų, kurie nori nuvertinti ir sugriauti vegetariškos mitybos reikšmę žmogaus organizmui, bet jiems niekados nepasiseks, nes šiandieną atsiranda vis daugiau ir daugiau gydytojų, kurie pradeda įrodyti žmonijai kitą gydymosi ir maitinimosi metodiką. Be to, vegetarizmas kaip ir religija nesugriaujami. Šios abi įsitikinimų grupės eina drauge — lygia-grečiai, kol egzistuos pasaulyje žmonija. Dvasinį veikimą sunku sugauti

ir dar sunkiau sulaikyti, prieš srovę plaukti — sunku.

Šiandieną turime keletą knygų, išleistų su aprašymais mūsų tautiečių, kuriems stebuklingu būdu pasisekė išsigelbėti iš Sibiro vergovės ir mirties. Kiekvienoje knygoje rasime parašytą, kaip jie patys pasisako, kad jiems pasisekė išsigelbėti ir likti gyviems tik miškuose augančių uogų: bruknių, mėlynųjų ir spanguolių dėka. Taip pat tie, kurie dirbdavo daržuose, jei galėdavo, slaptai prisivalgydavo žalių daržovių, o kviečius ir kitus grūdus, nors po sauja prisipildę kišenės parsinešdavo namo. Kas buvo jų gyvybių išgelbėtojai, vegetarams visai aišku, o skaitytojai galite patys spręsti be komentarų.

Gamta mums suteikia gyvybę, bet mes nemokame jos užlaikyti, pasekmėje to greitai turime grąžinti ir vėl mūsų gyvybę gamtai. Jei turėtume kitą supratimą mitybai, galėtume ilgiau džiaugtis mums skirtu gyvenime laikotarpiu. Kodėl mums nepasekti mūsų gerbiamo filosofo Vydūno pavyzdžiu?

Rašydama apie natūristinės medicinos steigėjus, pasinaudojau daktaro Casanovos Lenti knyga "Neohipokratizmo — Naturizmo O Reforma de Vida" (ispanų kalba), išleista Perų valstybėje 1967 metais, pirmas tomas.

• Atsiųsta paminėti

Žemės Ūkio Akademija — prof. dr. **Br. Povilaitis**; Lietuvių Agronomų Sąjungos Chicago'je leidinys, 1979 m.; fotografijas paruošė — dr. agr. **A. Šeštokas**; aplankas — dr. agr. **A. Verbickas**; tiražas — 500 egz., 165 pusl. Dailus, iliustruotas istorinėmis nuotraukomis, leidinys.

Lithuanian Writers in the West — an anthology — redaktorė **Alina Skrupskelienė** — gausiai iliustruotas lietuvių rašytojų nuotraukomis; 387 pusl., \$20.00; meniškai apipavidalino — **Petras Aleksa ir Vincas Lukas**. Liuksusinis leidinys, graži dovana. Leidėjai — Amerikos Lietuvių Bibliotekos Leidykla.

Nuo savo darbo pradžios 1976 m., Leidykla pasirodė su šiais leidiniais: **Palikę tėviškęs namus**, red. Algimantas Kezys, S.J.; **A Lithuanian Cemetery**, editor Algimantas Kezys, S.J.; **Lithuanians in Multi-Ethnic Chicago**, David Fainhauz; **Pennsylvanijos angliakasių Lietuva**, Vladas Būtėnas; **Lietuvių šeimos tradicijos**, Stasys Yla; **Algimantas, I-II**, Vincas Pietaris.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P.

Celišius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.00.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Sersers, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A. 06260.

Šv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų S-gos organas; vyr. redaktorė — v.s. S. Jeliūnienė, 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — s. A. Orentas, 6842 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (išskiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

A + A JONUI MATULIONIUI

buvusiam "Moters" bendradarbiui mirus,
nuoširdžiai užjaučiame šeimą —

**"Moters" žurnalo redakcija
ir administracija**

A + A KAROLIUI RUSINUI

mirus, buvusią "Moters" bendradarbę
ALDONĄ RUSINIENĘ ir šeimą nuoširdžiai
užjaučiame —

**"Moters" žurnalo redakcija
ir administracija**

A.a. Karolis Rusinas mirė 1979 m. gruodžio mėn. 23 d., Toronte. Dirbdamas "Tėviškęs Žiburių" spaustuveje ir būdamas vedėju, jis ilgus metus darbavosi su "Moters" žurnalu. Jo visada gera nuotaika, talka ir patarimai padėjo žurnalui sėkmingai žengti pirmyn. Nuotraukoje 1971 m. "Moters" jubiliejaus proga su redaktore (kairėje) ir administratore.

Svietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Svetimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill., USA 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., USA 60629; prenumerata metams — \$3.00.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remekis, B. Vaškėlis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A. 60629.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, SDB; redakcijos adresas — Lituan Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00.

Pasaulio Lietuvis — Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos leidinys; redaguoja — redakcinė kolegija; adresas — 6804 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata — \$3.00 metams; administracijos adresas — 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629, USA.

GARBES PRENUMERATOS:

Adomaitienė A., La Salle, Que., Alminienė L., Loup City, Nebr., Ambrozaitienė G., Kalamazoo, Mich., Astravienė N., Calgary, Alta., Augustinienė A., So. Eucklid, Ohio, Aušrotienė A., London, Ont., Balandienė P., Warren, Mich., Balienė B., Chicago, Ill., Baltakienė I., Toronto, Ont. (2 m.), Bankaitienė A., Fairview Park, Ohio, Barran F., Los Angeles, Calif., Baublienė E., Detroit, Mich., Beržinienė T., Cicero, Ill., Bieliauskaitė L., Toronto, Ont., Biliūnienė J., Centerville, Mass., Birėtienė B., Scarborough, Ont., Biskienė M., Downers Grove, Ill., Bražėnienė N., Sparkill, N.Y., Briedienė O., W. Bloomfield, Mich., Budrienė P., Elizabeth, N.J., Bužėnienė M., Chicago, Ill., Cade I., Amherst, Mass., Černiauskienė J., Detroit, Mich., Chmieleauskienė E., Lake Worth, Fla., Da-

mašienė V., E. Chicago, Ind., Damienė O., Naperville, Ill., Daugvydienė K., Detroit, Mich., Dikinienė B., Chicago, Ill., Ezerskienė B., Cleveland, Ohio, Gudėlienė Č., Hinsville, Ill., Hudgins M., Cleveland, Ohio, Ignatavičienė J., Toronto, Ont., Ilmonienė M., Etobicoke, Ont., Indreikienė A., Pacific, Calif., Jankauskienė A., Chicago, Ill., Janukaitienė V., Detroit, Mich., Jasienė P., N. London, Conn., Jasiulevičienė M., Cicero, Ill., Jelionienė S., Darien, Ill., Jonaitienė J., Stayner, Ont. (2 m.), Jonušienė Z., Livonia, Mich., Juknevičienė A., Brockton, Mass., Juškevičienė Z., Cicero, Ill., Kalendrienė V., Weston, Ont., Kamarauskienė S., Surfside, Fla., Karaitienė V., Union Pier, Mich., Karašienė S., Hamilton, Ont., Karnienė A., St. Petersburg, Fla. (2 m.), Kisielienė S., Cicero, Ill., Knežėnienė A., N. Britain, Conn., Kreivėnienė O., Media, Pa., Kiaulėnienė B., Detroit, Mich. (3 m.), Krikščiūnienė E., Willowdale, Ont., Krulikienė A., St. Petersburg, Fla., Prel. J. Kučingis, Los Angeles, Calif., Kuhlman M., Taiwan. R. of China, Kuprevičienė A., Hartford, Conn., Liūimienė S., Toronto, Ont., Lukienė A., Toronto, Ont., Mališauskienė E., Dorchester, Mass., Marcinkienė M., Chicago, Ill., Melienė M., Chicago, Ill., Mickevičienė J., Los Angeles, Calif., Mikšienė J., Worcester, Mass., Miškinienė K., Rochester, N.Y., Mockienė L., Rodney, Ont., Muraškieienė B., Philadelphia, Pa., Nacevičienė I., Weston, Ont., Naikauskienė D., Windsor, Ont., Neimanienė A., Cleveland, Ohio, Norkaitienė D., Western Springs, Ill., Pabilionienė F., Omaha, Nebr., Petrušaitienė B., Waterloo, Ont. (2 m.), Prūsienė G., Calumet City, Ill., Ramonienė J., Oakville, Ont., Rasiulevičienė S., Norwood, Mass., Rickutė S., Cicero, Ill., Rimkienė M., Cicero, Ill., Rudėnienė L., Westfield, Wisc., Rybienė M., Hamilton, Ont., Sakalauskienė E., Los Angeles, Calif., Sakienė R., Glendale, Calif., Šarūnienė J., Toronto, Ont., Senkuvienė E., Toronto, Ont., Skobeikiėnė S., Richmond Hill, N.Y., Šlapeilytė J., Los Angeles, Calif. (2 m.), Šlitterienė K., Waukegan, Ill., Stalioraitienė B. — Toronto, Ont., Šutienė G., Toronto, Ont. (2 m.), Svėgždienė E., Toronto, Ont., Tamašauskienė S., Waukegan, Ill., Toliušienė O., Chicago, Ill., Urbonienė L., Edmonton, Alta., Vadopalienė B., Cicero, Ill., Vaidilienė D., Toronto, Ont., Volodka A., Hamlyn Hts., Australia, Varkavičienė J., Toronto, Ont., Vičiulienė S., Baltimore, Md., Vitkūnienė O., Windsor, Ont., Ward N., W. Bloomfield, Zielinski V., Hoffman Estates, Ill., Žilinskienė O., Chicago, Ill., Žumbakienė S., Chicago, Ill.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$25.00 — Kun. St. Yla, Putnam, Conn.

\$20.00 — Naikauskienė D., Windsor, Ont., Žmuidzinienė H., Toronto, Ont.

\$15.00 — Geležinio Vilko Klūbas, Sudbury, Ont., Prel. J. Kučingis, Los Angeles, Calif.

\$10.00 — Prel. F. Juras, Putnam, Conn., Raulinaitienė V., Santa Monica, Calif., Žitkevičienė J., Moonee Ponds, Australia.

\$5.00 — Balandienė P., Warren, Mich., Girdauskienė S., Chicago, Ill., Hoffman L., Chicago, Ill., Karnienė A., St. Petersburg, Fla., Raišienė J., Chicago, Ill., Sipavičienė L., Campbell, Australia, Skardžiuvienė B., Putnam, Conn., Vadopalienė B., Cicero, Ill.

\$4.00 — Bagdonienė H., Chicago, Ill., Bajorūnienė M., Southfield, Mich., Bieliauskaitė L., Toronto, Ont., Budrienė M., Chicago, Ill., Butvilienė A., Chicago, Ill., Čaplinskienė O., Darien, Ill., Čižikienė B., Chicago, Ill., Dūdėnė J., Collingwood, Ont., Guntulienė J., W. Hartford, Conn., Jonynienė A., Detroit, Mich., Kaskaitienė B., Chicago, Ill., Kazlauskienė M., Winter Park, Fla., Leparskienė A., Warren, Mich., Liaugaudienė E., Parsippany, N.J., Masaitienė F., La Mirada, Calif., Okšienė I., Los Angeles, Calif., Petokienė A., Chicago, Ill., Ratnikienė S., Dearborn, Mich., Rickutė S., Cicero, Ill., Sakalienė A., Oak Lawn, Ill., Smirnowa G., Swartz Creek, Mich., Vaitienė O., Bloomfield Hills, Mich., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Žemaitienė E., Cleveland, Ohio.

\$3.00 — Modestavičienė F., Chicago, Ill.

\$2.00 — Ancerevičienė K., Chicago, Ill., Balienė B., Chicago, Ill., Hoffman L., Chicago, Ill., Mažeikienė O., Cleveland, Ohio, Meiklejohn I., Agincourt, Ont., Mikėlienė V., Islington, Ont., Musteikiėnė G., Chicago, Ill., Vinslovienė I., Richmond Hts., Ohio.

\$1.00 — Verbickienė S., Hamilton, Ont., Kaknevičienė G., Toronto, Ont., Keraitienė I., Paterson, N.J., Karaitienė V., Union Pier, Mich., Spykers A., Australia, Žigaitienė M., St. Petersburg, Fla., Melienė M., Chicago, Ill., Šiurnienė O., Delhi, Ont., Mikšienė A., Hamilton, Ont., Tautkienė J., Philadelphia, Pa., Verbickienė S., Hamilton, Ont., Varnienė J., Brockton, Mass., Juodvalkienė O., Chicago, Ill., Brenčiuvienė Z., Chicago, Ill., Mockienė L., Rodney, Ont., Girdzijsauskienė S., Toronto, Ont., Kudžmaitė E., Detroit, Mich., Ramanauskienė E., Chicago, Ill., Dumbrienė A., Chicago, Ill., Janukaitienė V., Detroit, Mich., Starkienė P., Chicago, Ill., Tucker V., Clearwater, Fla., Balčiūnienė M., Woodhaven, N.Y., Jodinskienė E., Detroit, Mich., Grušienė E., St. Petersburg, Fla., Jusienė O., Worcester, Mass., Sereičikienė E., Chicago, Ill., Zailskienė T., Cicero, Ill., Žmuidzinienė V., Rochester, N.Y., Žilinskienė T., Agawam, Mass., Vitkuvienė D., Palos Hts., Ill., Žitkuvienė G., Chicago, Ill.